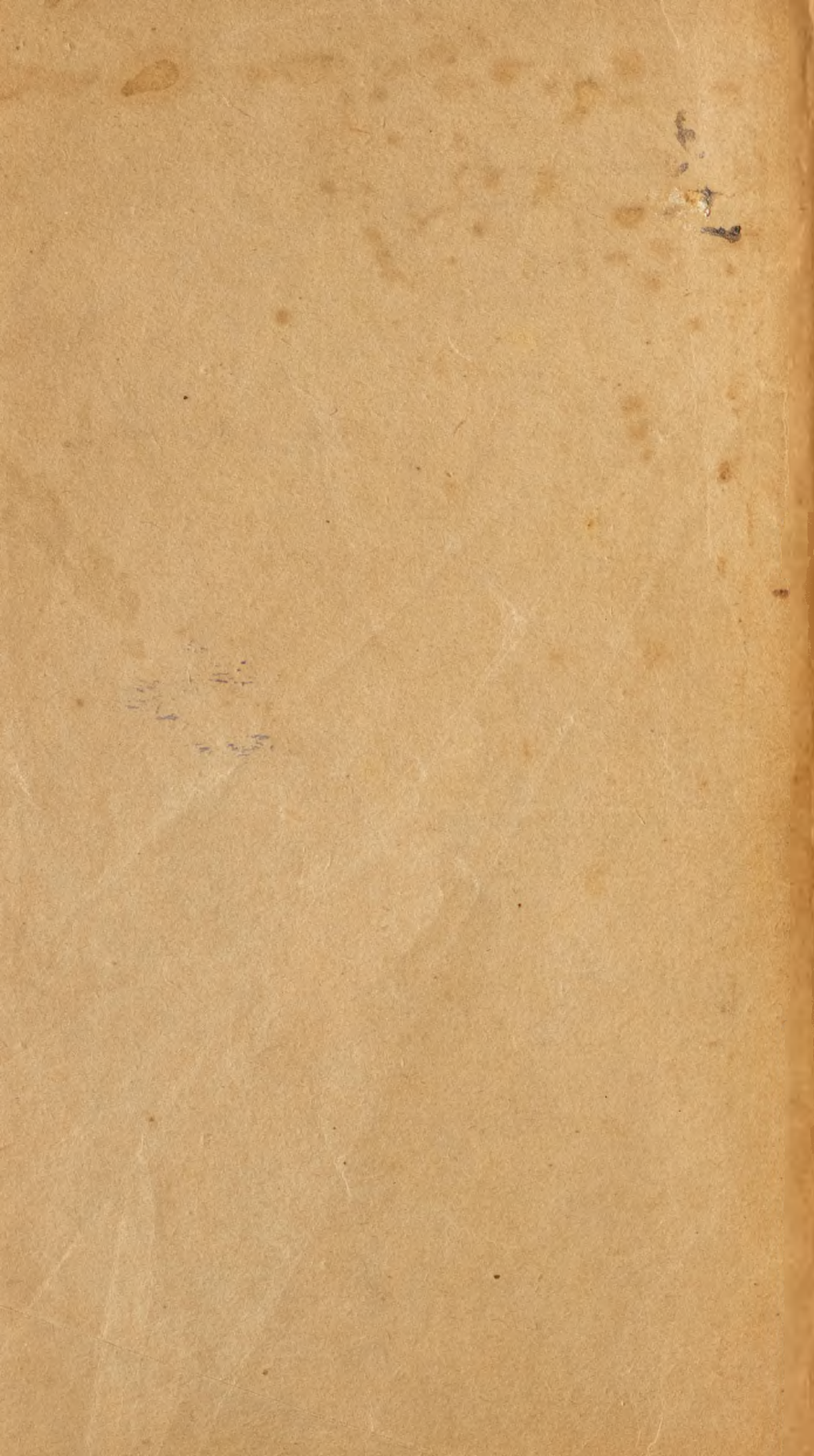

Art. Arleriador

2
Γεώργιος Μαυρομικχαΐης

89
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

πρώην γυμνασιάρχου

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΗΤΟΙ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΟΡΛΩΦ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1896

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ἀρχηγὸς τῆς Μάνης.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, υἱὸς του.
ΠΕΤΡΟΣ, ἕτερος υἱὸς του (8 ἐτῶν).
ΦΩΤΕΙΝΗ, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰω. Μαυρομιχάλη.
ΔΕΣΠΟΙΝΑ, σύζυγος τοῦ Ἰω. Μαυρομιχάλη.
ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ, γέρον οἰκεῖος τοῦ Ἰω. Μαυρομιχάλη.
ΜΠΕΝΑΚΗΣ, προεστὼς τῶν Καλαμῶν.
ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ, ἑλλήν λοχαγὸς εἰς τὸν Ῥωσσίικ. στρατόν.
ΓΡΙΒΑΣ, κλέφτης τοῦ Ξερομέρου.
ΤΡΑΚΑΣ, κλέφτης τοῦ Παρναδοῦ.
ΚΡΙΕΖΗΣ, πλοίαρχος τῆς Ὑδρας.
ΟΡΛΩΦ, στρατάρχης τῆς Ῥωσσίας.
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ τῆς Μάνης.
ΠΡΟΥΧΟΝΤΕΣ τῆς Μάνης.
ΧΟΡΟΣ νέων Μανιατῶν.

*Ἡ Σκηνὴ ἐν Οἰτύλῳ καὶ ἐξωθεν τῆς Μεσσηνιακῆς
Κορώνης περὶ τὸ 1770.*

ΣΗΜ. Διὰ τὴν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν θεωρεῖται ὡς
χειρόγραφον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΠΡΑΞΕΙΣ Α

ΣΚΗΝΗ Α'

(Οἶτυλον· πλατεία χωρίου).

ΦΩΤΕΙΝΗ, ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ΔΕΣΠΟΙΝΑ,
ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ, ΧΟΡΟΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ποίας εἰδήσεις, δὲν εἰξεύρεις, μῆτέρ μου,
ἔχομεν λαμπροτάτας !

ΦΩΤΕΙΝΗ

Λέγε, τέκνον μου.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Μοῦ γράφει ὁ Μπενάκης ἐκ τῶν Καλαμῶν
ὅτι θὰ ἔλθῃ· ἄγει δὲ μεθ' ἑαυτοῦ
καὶ λοχαγὸν ἐκ τῆς Ῥωσσίας, μέλλοντα

περὶ πατρίδος ἐλευθέρας ἄγγελμα
 νὰ εἴπη μέγα εἰς ἡμᾶς.

ΦΩΤΕΙΝΗ

ὦ Ὑψιστε,

ποῖον ἀκούω λόγον !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὑποθέτω δὲ

ὅτι βραδύως τούτους δὲν θὰ ἴδωμεν,
 οἷότι πνέει ἐκ δυσμῶν ὁ ἄνεμος.

ΧΟΡΟΣ

ὦ ἀρχηγέ, νομίζω, εἰς τὴν θάλασσαν
 πλησίον ξένοι φαίνονται.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὁ φίλος μου

τῶντι ὁ Μπενάκης.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Καὶ μετὰ στολῆς

ώραίας ἐπισήμου, ὁ ἐπιφανῆς
 ξένος, ὅπως μᾶς εἶπες.

(Εἰσέρχεται ὁ Μπενάκης μετὰ τοῦ Παππάζωλη).

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καλῶς ἦλθετε !

ἀνυπομόνως πάντες σᾶς προσμένομεν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Κι ὁ ξένος παρομοίως θέλει μὲ χαρὰν
 τὰς χεῖράς σου νὰ σφίξη, πρῶτε ἀρχηγέ
 τῆς Μάνης.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Φίλτατέ μου, ποίαν εφερες
μεγάλην εὐτυχίαν !

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

"Ελλην ὡς ἡμεῖς,
εἰς τῆς Ῥωσσίας τὸν στρατὸν ὑπηρετεῖ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀκούομεν τῶντι, ὅτι Ἕλληνες
εἰς τὴν Ῥωσσίαν εἶνε στρατιωτικοί.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Εἴκοσι χιλιάδες, περισσότεροι.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Τοιούτους κ' ἐγὼ εἶδα ὅτε πέρυσι
εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἤμην.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Νῦν ἀκούσατε
καὶ ποίαν ἔχει ἡ βασίλισσα ψυχὴν,
ἥτις τῶν Ῥώσων ἄρχει καὶ ὀνομάζεται
μεγάλῃ Αἰκατερίνῃ, ποῖα σχέδια
περὶ Ἑλλάδος ἔχει.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τὸ ἠκούσαμεν
καὶ αὐτὸ πολλάκις.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Λέγει, δὲν ἀνέχεται
τῶν Τούρκων δούλους νὰ καλοῦν τοὺς Ἕλληνας,

παρ' ὧν τὸ δόγμα τοῦ Χριστοῦ παρέλαβε·
 διανοεῖται δὲ τὸ ἐνδοξον ἡμῶν
 βασίλειον καὶ πάλιν εἰς τὸν Βόσπορον
 ὡς πάλαι νάναστήσῃ, ἀποδώσῃ δὲ
 τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ
 εἰς τὴν λατρείαν τοῦ λαοῦ τοῦ ἐκλεκτοῦ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅποῖον εἶπες μῆνυμα χαρμόσυνον !

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τὸ ἔθνος σύμπαν θὰ σκιρτήσῃ ἐκ χαρᾶς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀπίστευτον τὸ πρᾶγμα τοῦτο καταντᾷ.
 Πλήν, λέγε μου, ὦ ξένε, τὴν καρδίαν μου
 παλμὸς δεινὸς κατέχει· εἶν' ἀληθινόν ;
 σκοποὺς τοιοῦτους ἔχει ἢ βασιλίσσῃ ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ὅπως πεισθῇτε περὶ τούτου, μάθετε
 ὁδὸς ὅτι μεγάλη παρὰ τὰς ἀκτὰς
 ὑπάρχει τοῦ Εὐξείνου, κεῖται δ' ἐπ' αὐτῆς
 ἐπιγραφὴ δηλοῦσα· «αὕτη ἡ ὁδός,
 ὧ στρατιῶται, ἄγ' εἰς τὸ Βυζάντιον».

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀλλὰ θὰ εἶνε, λέγεις, τὸ Βυζάντιον
 Ἑλληνικόν ; καὶ τίς θὰ εἶνε βασιλεύς ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Καὶ περὶ τούτου ἡ μεγαλεπίβολος
 ἐφρόντισε δεόντως αὐτοκράτειρα·

ἓνα τῶν ἐγγονῶν της με' Ἑλληνικὸν
ὄνομα λέγει *Κωνσταντῖνον*· ἔφερε
τροφούς ἐκ τοῦ Σουλίου, ὅπως παρ' αὐτῶν
τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μάθη.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ δυνάμεθα
ἑλληνιστὶ αὐτὸν νὰ προσφωνήσωμεν ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ, ὅτι σύμβολον
τῆς βασιλείας θᾶνε τῆς Ἑλληνικῆς
τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου λάβραρον.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ποῖα μᾶς λέγεις φαντασίας ὄνειρα !

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Δὲν εἶνε ταῦτα φαντασίας ὄνειρα·
εἶνε μεγάλης βασιλίσσης στοχασμός.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κ' ἡμεῖς ἐνταῦθα τώρα τί θὰ κάμωμεν ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἐνώπιον τοῦ κόσμου θάποδεῖξετε,
ὅτι τοιοῦτον μέγα διανόημα
μετὰ ψυχῆς προθύμου θέλειτ' ἀσπασθῇ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τί εἶπες ; καὶ ὁ Ἕλλην εἶνε δυνατόν
μεγαλητέραν ὅπως αἰσθανθῇ χαράν ;

(Πρὸς τὸν χορὸν)

Σεῖς, σύντροφοί μου, τί φρονεῖτε λέγετε !

ΧΟΡΟΣ

Ὁ οὐρανός, νομίζομεν,
 ἀγάλλεται κ' ἡ γῆ,
 ὅταν τοιαύτη λέγουσι
 φωνὴ πῶς θάκουσθῃ·
 «Ἐγέρθητε! ὁ βάρβαρος
 ἐδῶ δὲν μένει πλέον·
 τὸ κράτος τὸ Ἑλληνικόν
 μέλλει νάνασθῃ·
 τὰς τοῦ Χριστοῦ θανάψωμεν
 περιχαρεῖς λαμπάδας,
 ἐλεύθερον τὸ ἔθνος μας
 ὁπότεν κηρυχθῇ.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Τοιοῦτους λόγους ἤθελον, ὁμογενεῖς,
 νάκούσω, τοὺς ἀκούω δὲ κ' ἐν τῇ ψυχῇ
 νομίζω πῶς μετέβην εἰς παράδεισον,
 ἔνθα μυρία ψάλλουν καλλικέλαδα
 πτηνὰ τὴν τῆς πατρίδος νεκρανάστασιν.
 Ἀλλὰ νῦν πρέπει κι' ἄλλην πρακτικὴν ὁδὸν
 ἵνα τραπῶμεν· τὰ μεγάλα πράγματα
 εἰς τοὺς λαοὺς διὰ πολέμου γίνονται.
 Τὰ ὅπλα παρρησίως δὲν θὰ λάβετε
 σεῖς οἱ Μανιάτσι, κι' ὅσοι ὄρη κατοικοῦν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ ποῖαν ἄλλην καλητέραν θέλομεν
 ναῦρωμεν εὐκαιρίαν, ὅπως δεῖξωμεν
 πόσον εὐστόχως βάλλουσι τὰ ὅπλα μας ;
 Καὶ ὅχ' οἱ ἄνδρες μόνον, καὶ οἱ γέροντες
 καὶ τὰ παιδία ἔτι κ' αἱ μητέρες των.
 ὦ μῆτέρ μου, δὲν εἶνε τοῦτο ἀληθές ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

ὦ ξένε, τὸ τοιοῦτον εἶνε ἀληθές.
 Ὅτε παιδίον ἦτο, οὕτω πάντοτε
 μ' ἔλεγεν ὁ πατήρ του· «Φωτεινή μου, μὴ
 νομίζης ὅτι ἐγεννήθη διὰ σέ
 τὸ ἄρρεν τοῦτο τέκνον· εἰν' ἐπάναγκες
 εἰς τὴν πατρίδα νὰ δοθῇ τὴν δύστηνον,
 ἥτις ὑπὸ δουλείαν κύπτει μυσαράν·
 τοῦ ἔθνους μέλλει στρατιώτης νὰ κληθῇ,
 ὁπότεν ἔλθῃ ὁ ἀρμόδιος καιρός».

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Πολλάκις κ' εἰς ἐμὲ τοιαῦτα ὁ πατήρ
 ἔλεγεν ἐν Καλάμαις· «μὴ πιστεύης σύ,
 ὅτι τὸ γένος τοῦτο τὸ ἐπιφανές,
 τὸ πλῆθος τῶν κτημάτων κ' ἡ ὑπόληψις,
 ἦν ὑπὲρ πάντας ἔχεις, εἶνε σά· κι' αὐτὴν
 θὰ σώσῃς τὴν ζωὴν σου, ὅταν ὁ καιρὸς
 ἔλθῃ, τὸ ἔθνος ὅλον ὅπως ἐγερεθῇ.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Καὶ ποῖον ἄλλον μάλλον θέλετε καιρὸν
 ἀρμόδιον, ἢ ὅτε ἡ βασίλισσα
 ἡ πρώτη ἐν τῷ κόσμῳ λέγει· «πάραυτα
 ἐτοιμασθῆτε ! στόλος καὶ στρατὸς πολὺς
 τῶν Ῥώσων θέλει ἔλθῃ, καὶ τὸ σύνθημα
 μεγάλης θὰ δοθῇ ἐπαναστάσεως ; »

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τίς δὲ θὰ εἶνε ταύτης ἀρχηγὸς ἐδῶ ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Τίς ἄλλος ἢ ἐκεῖνος, ὅστις ἀρχηγὸς

τῶν Μανιατῶν καλεῖται, δύνανται ὁ' ἀνδρῶν
νὰ συναγάγη χιλιάδας τάχιστα ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Εἰς τοῦτο πλὴν οἱ προύχοντες θὰ στέρξωσι ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Τίς προύχων εἶνε τούτου μᾶλλον δυνατός ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἀφοῦ περὶ πολέμου πρόκειται, οὐδεὶς
θὰ ἔχη τῶν προυχόντων τὴν ἀρχήν· ἡμεῖς
τὴν ἐξουσίαν ἐν εἰρήνῃ ἐχομεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ὦ μεγαλόφρων φίλε, ὁὅς τὴν χεῖρά σου
περιχαρῆς νὰ σφίξω καὶ νὰ εἴπωμεν·
τῶν προπατόρων τὰ ὅστα ἀγάλλονται
κι' αὐτὰ ἐντὸς τῶν τάφων εἰς τὴν εἰσῆσιν,
ὅτι μεγάλη ἡ πατρὶς θάνιδρυθῇ.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἀπανταχοῦ τῶνόντι οἱ φιλέλληνες
ὑπὸ χαρᾶς σκιρτῶσιν, ὅτι θάναστῃ
τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς τέφρας του.
Εἰς μόνος εἶν' ἐνταῦθα λίαν κατηφής
εἰς σκέψεις βυθισμένος· ἄλλως σεβαστὸς
φαίνεται γέρων.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ὦ Μεσίσκλη, διατί
τῶνόντι τόσον εἶσαι σύννευς, σκυθρωπός ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Διότι βλέπω ἀρχηγὸν φιλόπκτριν,
ὅστις ἀκούει λόγους καὶ δὲν ἐρωτᾷ·
βοήθειαν οἱ ξένοι ἂν θὰ πέμψωσι,
πόθεν δ' αὐτὴν θὰ πέμψουν.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἀφοῦ πρόκειται
νὰ ἐγερθῇ ἐνταῦθα μέγας πόλεμος,
πᾶς τις γινώσκει, εἰν' εὐρὺ τὸ πέλαγος.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἀλλὰ τοῦ Βυζαντίου ὅταν τὰ στενὰ
εἶνε κλεισμένα, πόθεν θέλουν διαβῆ;·
Τοῦ Ἑλλησπόντου πρῶτον ἅς κρημνίσωσι
τὰ φρούρια καὶ τότε' ἐδῶ ἅς ἔλθωσι.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ὁ γέρων ἔχει δίκαιον νὰ ἐρωτᾷ,
διότι δὲν εἰξεύρει ποῖον μέγαν νοῦν
ἢ τῆς Ῥωσσίας ἔχει αὐτοκράτειρα·
διότι ἀγνοεῖ ὅτι ἐκτείνεται
τὸ κράτος τῆς ἐκεῖθεν, ὅθεν ἄνθρωποι
δὲν ζῶσιν ἐκ τοῦ ψύχους μέχρι τῶν φρικτῶν
ἐρήμων τῆς Ἀσίας, ἐνθ' ὠρύονται
αἱ τίγρεις· ἔχει στόλον ὃς εἰς τὰς ἀκτὰς
τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου μόνον, ἀλλ' ἐκεῖ
προσέτι, ἐνθα εἶνε τὰκρα τοῦ βορρᾶ.
Ἐκεῖθεν στόλος θὰ ἐκπλεύσῃ μέγιστος.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ὅταν θὰ ἔλθῃ, τότε θὰ τὸν ἴδωμεν·
καὶ τότε μόνον ἀνταρσίαν θέλωμεν

δεινὴν ἐγείρη, καθ' ἣν ἔχουν σύνθημα
 παῖδας νὰ σφάζουν καὶ γυναῖκας βάρβαροι.
 "Ἢ μὴ νομίζεις ὅτι δὲν εἰξεύρομεν
 ἐκείθεν ὅπως ἔλθουν, ἐκ τῆς Βαλτικῆς,
 θὰ πλέωσιν οἱ Ῥῶσσοι μῆνας τέσσαρας ;
 ἡμεῖς δ' ἐνταῦθα παντελῶς δὲν ἔχουμεν
 πυρῖτιν οὐδὲ ὅπλα, ὅπως χωρικοὶ
 ἐξοπλισθῶσι τέως ἄπειροι μαχῶν.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἐν ἄλλ' ὅταν ἀκούσης, πλέον δισταγμῶς
 ἐλπίζω νὰ μὴν ἔχης· εἰς τοὺς στόλους μας
 εἶνε καὶ Ἀγγλοὶ πρῶτοι κατὰ θάλασσαν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Κ' ἐλπίζετε μὲ ξένους ὅτι δύνασθε
 νὰ εἰσθ' εἰς τὰ πελάγη κύριοι, ἀφοῦ
 πρὸς τοὺτους εἰσθε πάντοτ' ἄσπονδοι ἐχθροὶ ;

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Τὸ χρῆμα βασιλεύει, γέρον, σήμερον.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Οὐδέποτε τὸ χρῆμα δύναται ψυχὴν
 γενναίαν νὰ προσθέσῃ· ὅσοι δ' ἑαυτοὺς
 πωλοῦσιν εἰς τοὺς ξένους, μὲ τὸ αἷμά των
 κ' εἰς τοὺς ἀγοραστὰς ἐπάγουν ὀλεθρον.
 Εἰς σέ δέ, ἀρχηγέ μου, λέγω· δέλεαρ
 μὴ κάπτης, ὅπερ ῥίπτει Ἕλληνας, ὅστις ἐν
 τῶν δύο πράττει, ἢ καὶ αὐτὸς εἰς πονηρὰν
 παγίδα ἐνεπλέχθη, ἢ τὰ στήθη του
 κοσμήσας μὲ τῶν ξένων τὰ ἐμβλήματα,
 ἐρχεται γένος νὰ ἐμπαίξῃ δύσμοιρον.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Παῖον ἀκούω λόγον! ἀλλὰ τίς αἰσχρὰν
συκοφαντίαν κατ' ἐμοῦ ἐξύφανε;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Κακὴν συκοφαντίαν δὲν ἐξύφανεν·
ἀλλ' εἰς τοὺς θρόνους δὲν ἠκούσαμεν ποτὲ
ἢ ἀρετῇ συνήθως ὅτι κάθηται·
οὐδ' ὅτι προθυμίαν ἔχουν τοὺς λαοὺς
τοὺς δούλους νὰ λυτρώνουν· τουναντίον δὲ
τοὺς Πολωνοὺς καὶ Οὐγγρους ὑπ' ἀφόρητον
δουλείαν συγκρατοῦσιν· ἐάν δὲ τυχὸν
νὰ ἐπεγείρουν κεφαλὴν τολμήσωσι,
σφαγεῖς ἐξωπλισμένους μὲ τὴν δύναμιν
τῆς ἐπιστήμης στέλλουν νὰ τοὺς σφάξωσι.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἀλλὰ τὰ ἔθνη κεῖνα, γέρον ὀύσπιστε,
τοὺς Ῥώσους καὶ Εὐρωπαίους δὲν ἐδίδαξαν
τὸ δόγμα τῆς θρησκείας τὸ οὐράνιον,
οὐδὲ τὴν εὐκοσμίαν τὴν πολιτικὴν.
Ἀλλὰ καὶ οἱ παῖδες ἐν Ῥωσσίᾳ σήμερον
καλῶς γινώσκουν, ὅτι πρῶτ' οἱ Ἕλληνες
τὰς ἐπιστήμας πανταχοῦ διέδωσαν
καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Γινώσκουσιν

ὅντως οἱ παῖδες ταῦτα καὶ φιλόσοφοι,
εἰς τὰς σχολὰς ἐν ὧν παρακάθηνται·
ἀλλ' ὅταν εἰς τοὺς θρόνους καὶ τὰς ὑψηλὰς
παρακαθίσουν θέσεις, πάντα λησμονοῦν,
τοὺς δὲ λαοὺς νομίζουν μόνον πρόβατα,

πρωρισμένα ὅπως τοὺς παχύνωσι.
 Τίς μέχρι τοῦδε βασιλεύς, ἔτι κι' αὐτοὶ
 οἱ αἰφνης ὑψωθέντες ἀπὸ ταπεινῶν
 ἰδιωτῶν, τοιαύτην ἔδειξαν στοργὴν
 πρὸς τοὺς λαοὺς, τοὺς ξένους ὄχι, ἀλλ' αὐτοὺς
 τοὺς μετ' ἐκείνων παλαιόθεν συγγενεῖς ;
 Τῷ ὄντι πρὶν τὸ βάθρον τῆς ἀρχῆς αὐτῶν
 πατήσωσι, μεγάλας συνηθίζουσι
 νὰ λέγουν ὑποσχέσεις, πλὴν μετέπειτα
 εὐκόλως ταύτας λησμονοῦσι.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Πῶς λοιπόν ;
 ἐμὲ νομίζεις ὄργανον ἀπλοῦν οἰκτρᾶς
 τοιαύτης πλάνης ; ἢ μὴ Ἑλλήν καὶ ἐγὼ
 δὲν εἶμαι, καὶ καρδίαν εἰς τὸ στήθος μου
 αἰμάσσουσιν δὲν ἔχω, ὅταν τὴν φρικτὴν
 ἀναπολῶ δουλείαν τῆς πατρίδος μου ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἄλλ' ἐμολύνθης, φίλε, εἰς τὰ τέλματα
 τῆς φιλαρχίας, καὶ νομίζεις ὑψηλὴν
 ὅτι θὰ λάβῃς θέσιν, ὅταν βοηθοὺς
 τοὺς Ἑλληνας ἀγάγῃς εἰς τὴν φίλαρχον
 πλεονεξίαν φιλοδοξῶν μοναρχῶν.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Αὕτη δὲν εἶνε γλῶσσα, ἣν πρὸς ἀνακτας
 οἱ δυστυχοῦντες ἰδιῶται ὁμιλοῦν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἄλλ' εἶνε γλῶσσα γέροντος ἀρχαῖκου
 τὸν τόπον του πονοῦντος, μὴ φρονοῦντος δὲ

ὅτι παρ' ἄλλων θέλει ἐλευθερωθῇ·
οὐδ' ὅτι ὡς ἐπαῖται πρέπ' οἱ Ἕλληνες
ἐλευθερίαν παρ' ἐκείνων νὰ ζητοῦν,
οἵτινες ταύτην δὲν παρέχουν παντελῶς
εἰς τοὺς ἰδίους συμπολίτας.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Πρὸς Θεοῦ !

ὦ ἀρχηγέ τῆς Μάννης, τὰ αὐτὰ καὶ σὺ
τώρα φρονεῖς ; πῶς μένεις τόσον εἰς αὐτὴν
σιωπηλὸς τὴν γλῶσσαν τὴν ἀπότομον ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Σιωπηλὸς τῷ ὄντι μένω κ' ἔκθαμβος,
διότ' ὁ γέρων εὖτος ὁ θερμότετος
εἰς τῆς πατρίδος ἦτο τὰ αἰσθήματα·
νῦν δὲ τοσοῦτον αἰφνης νὰ μεταβληθῇ,
εἰς τὴν ψυχὴν μου πόνον μέγαν προξενεῖ.
Φοβοῦμαι, τρέμω, μήπως δίκαιον πολὺ
ἔχει τοὺς ξένους νὰ φοβῇται· πάντοτε
κιβδηλῶς πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν φέρονται.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Κιβδηλῶς λέγεις ! ἀλλ' εἰς τὴν καρδίαν σου
τὴν χεῖρα βάλε, στρέψε πρὸς τὸ παρελθόν
κ' ἰδὲ ποσάκις, ὡς ἀκούεις, ἔγειναν
αἰτία μόνον φοβερᾶς καταστροφῆς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κι' ὅμως ἂν μῶνοι περιμένωμεν ζυγὸν
βαρὺν τοσοῦτον νὰ συντρίψωμεν, ποτὲ
ἐλευθερίαν ἴσως δὲν θὰ ἴδωμεν

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Λοιπὸν νάλλάξης θέλεις τὸν βαρὺν ζυγόν ;
 ἢ μὴ νομίζεις ὅτι τὴν θυσίαν σου,
 ἂν ἄσυνέτως πράξης, καὶ τὸ ἔθνος σου
 θὰ ἐκτιμήσῃ ; μᾶλλον ἀναθέματα
 θέλεις ἀκούη εἰς τοὺς ἔπειτα καιροὺς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τὴν γνώμην σου νάκούσω θέλω, μῆτέρ μου·
 ἀρμόζει τὸν ἀγῶνα, μόνον ἐπειδὴ
 ἔχομεν ὑποψίαν, νάποφύγωμεν ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Υἱέ μου, σκληρὸν εἶνε, ἀποτρόπαιον,
 ὁλόκληρον τὸ ἔθνος εἰς αἵματηρὸν
 ἀγῶνα νὰ κρημνίσῃς· τὸ ἀκούομεν,
 κ' οἱ Ἑνετοὶ κ' οἱ Γάλλοι, καὶ ὁ μέγιστος
 τῶν ἐν τῇ Δύσει ἐπισκόπων ἄλλοτε,
 εἰς ἀνταρσίαν μᾶς προέτρεψαν, κι' ἀφροῦ
 σκοποὺς ἰδίους ἐξετέλεσαν, ἡμᾶς
 ἀπροστατεῦτους ἄφησαν ὀλοτελῶς.
 Κι' ὅμως ἂν πᾶσαν πρότασιν ἀρνούμεθα
 σκληροτραχήλως, ὅπως εὕρισκόμεθα
 ἄνευ συμμάχων, ὅπλων καὶ πυρίτιδος,
 ἐλευθερίαν πότε θὰ ἐλπίσωμεν
 εἰς ὀρφανὴν πχτρίδα νὰ ἐπίδωμεν ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἀχ ! μῆτερ, ἀλλὰ θέλεις καὶ ἀνωφελῶς
 νὰ ἴδῃς τὸν υἱόν σου σφάγιον οἰκτρὸν ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἐὰν τοιαῦτα μοῖρα ἔκλωσ' ἄσπλαγχνος,

Μαυρομιχάλης νάποφύγη δυνατὸν
δὲν εἶν' ἀγῶνα, δν ποθεῖ τὸ ἔθνος του.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ὅποιον μεγαλεῖον ! οἷον ἄλλοτε
τοῦ Λεωνίδα εἰδεῖξ' ἡ γεννέτειρα.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ (πρὸς τὸν Μεσίσκην)

Καὶ σύ, ὅστις δὲν ἔχεις σπλάγχνον τῆς μητρός,
θυσίαν δὲν θὰ κάμης τόσον ἀλγεινήν,
οἷα θὰ εἶνε τῆς καρδίας γυναικός,
πῶς τόσον ὀλεθρίους εἰς τὸ ἔθνος σου
νά σπείρης ἐπιμένεις δισταγμοὺς κακοὺς ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Διότι ἐδιδάχθην ὑπὸ τῆς μακρᾶς
πεύρας, ἐν ᾧ τῆς θυέλλης ὅτι νοῦς
μόνον ὁξὺς τὸ πλοῖον σώζει τοῦ λαοῦ.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Ἀλλὰ καὶ ποῦ στηρίζεις τὰς ἐλπίδας σου
τὸ ἔθνος ὅτι μόνον θέλει λυτρωθῇ ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἐκεῖ ποῦ βλέπουν ὅσοι ποῖον μαρασμὸν
ἔχ' ἡ φυλὴ τῶν Τούρκων κατενόησαν·
ἐκεῖ ποῦ βλέπουν ὅσοι τίνας μαχητὰς
τὰ ὄρη τρέφουν λεοντώδεις· ἤκουσαν
ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας ναυτικὸν
τῶν νήσων ὅτι εἶνε δέξιώτατοι
νά πυρπολήσουν ναῦς βαρείας τῶν ἐχθρῶν·
ἐκεῖ ποῦ νέους εἶδον νά σπουδάζωσιν
εἰς τῆς Εὐρώπης τὰς σχολὰς καὶ νᾶρχωνται
τοιαῦτα νά κηρύττουν· «μὴ πεποιθατε
ἐπὶ τοὺς ξένους ἄρχοντας· εἶν' ἱκανὸν

μετ' εὐτολμίας κ' ὁμονοίας τὸ μικρὸν
ἔθνος καὶ μόνον νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς!»

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Πλὴν κ' αἱ δυνάμεις αὗται ὅπως κινήθουν,
ανάγκην βοηθείας ἔχουν ἐξωθεν.
Σὺ δέ, Μαυρομιχάλη, εἰς ἡρωϊκὸν
γένος ἀνήκων, εἰς γερόντων συμβουλὰς
θέλεις ὑπέικη, ὅπως λέγουν περὶ σου·
«βασίλισσα μεγάλη φιλελληνικὴ
ἐπικουρίαν ἔπεμψε, κ' ἐδίστασεν
ἡ Μάνη ταύτην νὰ δεχθῇ ;» θέλω στραφῇ
ἐγὼ πρὸς ἄλλους τότε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅχι, φοβερὸν
παλμὸν ἐντὸς τὸ στῆθος τὸ φιλότιμον
ἤσθάνθ' εἰς τὸν τοιοῦτον λόγον· ἄκουσον,
ἀγαπητέ μου γέρον· εἰν' ἀδύνατον
νὰ ὑπομείν' ἡ Μάνη τοῦτο τῶναιδος,
νάρχισουν ἄλλοι τὸν ἀγῶνα, εἶπουν δὲ
εἰς τοὺς κατόπιν χρόνους· «τὴν ψυχὴν μικροὶ
οἱ Μαυρομιχαλαῖοι ἀπεδείχθησαν».
Μὴ δὲ φοβῆσαι, ὅτι κι' ἂν ἀπολεσθῶ
ἐγὼ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ἔπειτα
ἡ γῆ δὲν θὰ γεννήσῃ νέους δράκοντας,
ἀγῶνα νὰ ἐγείρουν μᾶλλον εὐτολμον.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἀλλοίμονον ! τὸ βλέπω, ἡ καρδίᾳ σου
σὲ παραφέρει· ἀλλ' ἀφοῦ, ὦ ξέने μου,
συμμάχους ἡμᾶς θέλεις εἰς τὸν πόλεμον,
εἰς πάντας παρομοίως ἔπρεπεν αὐτὸ
τοὺς Ἕλληνας νὰ εἴπῃς.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Καὶ δὲν δύνασθε
ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου νὰ ἐκπέμψετε
ἀπεσταλμένους πανταχοῦ ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Τουλάχιστον
αὐτὸ ἄς γείνη· ὅταν δὲ ὁλόκληρον
τὸ ἔθνος τὴν εὐθύνην φέρῃ τῶν δεινῶν,
δὲν εἶνε οἱ Μανιάται μόν' ὑπεύθυνοι,
κ' ἐμοῦ ἡ ψῆφος τότε θέλει προστεθῇ.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Εἰς τὸν Δασκαλογιάννην εὐθὺς πέμπομεν,
μὲ τὰ μακρὰ των ὅπλα ὅπως ἐγερθοῦν
οἱ Κρήτες.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Κι' ἄλλον εἰς τὸ Σοῦλι στείλατε,
πρῶτον ἀπάντων εἰς τῶν ὅπλων τὴν τιμὴν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὁ Γρίβας παρομοίως θέλει προσκληθῇ
κι' ὁ Τράκας, ὅπως εἰς τὸν Παρνασσὸν εὐθὺς
καὶ Ὀλυμπον μηνύσουν, οἱ ἄρματωλοὶ
νὰ ἐτοιμάσουν τὰς κυρτὰς ῥομφαίας των.

ΠΑΠΠΑΖΩΛΗΣ

Τοὺς ναυτικούς μηδὲν λησμονήσετε,
οὓς ὁ Σουλτάνος τρέμει μᾶλλον τῶν λοιπῶν,
διότι καὶ τὴν χειρὰ ἐλευθέριον
πλουτοῦντες ἔχουν εἰς ἄδράς συνεισφοράς.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Πάτερ τοῦ Ἰωάννου ! εἰς τὸ μνημά σου
τὴν ἀγγελίαν ἄκου, ἣν καθ' ἅπαντα

τὸν βίον σου ἐπόθεις· τέκνον, τέκνον μου,
τὴν ὥραν ταύτην εἶσαι μεγαλήτερος
ἀπάντων τῶν ἡρώων, ὅσους ἐθρεψαν
τοῦ Ταῦγέτου αἱ κοιλάδες· νεαράν
οἱ πάλαι τὴν Ἑλλάδα ὑπερήσπιζον,
σὺ ταύτην ἀνεγείρεις ἐκ τοῦ τάφου της.

ΧΟΡΟΣ

Τέσσαρας ἤδη αἰῶνας οἱ δοῦλοι
ὥραν τοιαύτην προσμένουν νᾶδοῦν,
ὅπως ἀκτῖνα φωτὸς περιμένουν
ὅσοι προώρως τυφλοὶ καταντοῦν.

Πόθος δυσμοίρου ζωῆς δὲν ὑπάρχει,
ὅταν τὸ ἔθνος τὸ πρῶτιστον πρὶν
χλεύη κατέστη ἀθλίων τυράννων
πάντ' ἀπολέσαν, κί' αὐτὴν τὴν τιμὴν.

Π Ρ Α Ξ Ι Σ Β'

Σ Κ Η Ν Η Α'

(Οἶτυλον).

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ΦΩΤΕΙΝΗ, ΔΕΣΠΟΙΝΑ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΠΕΤΡΟΣ, ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ, ΜΠΕΝΑΚΗΣ,
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΓΡΙΒΑΣ, ΤΡΑΚΑΣ, ΚΡΙΕΖΗΣ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ οὕτως εἰς τὸν Παρνασσὸν μετὰ χαρᾶς μεγάλης
ἠκούσθη ὅτι βοηθοὶ θὰ ἐλθωσιν οἱ Ῥῶσσοι.

ΤΡΑΚΑΣ

Ποίαν χαράν ; μανιακοὶ κατήντησαν· οἱ παῖδες
φωνάζουν· «ὄπλα ὅτε μας, ὁ πόλεμος ν'ἀρχίσῃ !»

ΓΡΙΒΑΣ

Θαρροῦν εἰς τὸ Ξηρόμερον ἀνάστασις πῶς εἶνε·
τοὺς Τούρκους τώρα παντελῶς, λέγουν, δὲν τοὺς φοβοῦνται.

ΚΡΙΕΖΗΣ

Τῆς Ὑδρας ἐτοιμάζονται τὰ πλοῖα μὲ τρομπώνια,
εἰς πᾶσαν πρῶραν δύνασαι νὰ ἴδῃς πυρεβόλα.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Εἰς τὰς Καλάμας παντελῶς τὴν νύκτα δὲν κοιμοῦνται,
καὶ μόνον συλλογίζονται οἱ Τοῦρκοι πῶς θὰ φύγουν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Εὐλογημένη ἡ ἀρχή, εὐλογημέν' ἡ ὥρα !
'Αλλ' ὅμως δὲν ἤκούσαμεν ἀκόμη τίποτ' ἄλλο·
ἐλευθεροὶ θὰ γείνωμεν νομίζετε μὲ λόγους ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ὅχι, τὰ πλοῖα ἐρχονται τὰ Ῥωσσικὰ ταχέως·
ἰδοῦ ! ἐπιστολὰς ἐγὼ δύναμαι νὰ σὰς δείξω.

ΚΡΙΕΖΗΣ

Ἐγὼ σὰς λέγω Ῥωσσικὰ πλοῖα ἐδῶ ἂν ἔλθουν,
οἱ Τοῦρκοι φεύγουν παρευθύς, τὴν θάλασσαν φοβοῦνται·
καὶ θὰ ὑπάγουν νὰ κρυβοῦν εἰς τὰ στενά, δὲν μένουν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ (εἰς τὸν Τράκαν)

Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου τίποτε δὲν γράφουν οἱ Ζηδραῖοι ;

ΤΡΑΚΑΣ

Τριακοσίους ἐκλεκτοὺς, λέγουν, ἄνδρας θὰ στείλουν.

ΓΡΙΒΑΣ

Καὶ ἡ Χειμάρα ἤκουσα πῶς ἔχει προθυμίαν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Οἱ Κρῆτες εἶνε περιττόν νὰ εἶπω τί θὰ κάμουν·
ἤδη σημαίαν ἐρυθράν ἔχουν ἀνυψωμένην.

ΤΡΑΚΑΣ

Εὖγε ! καὶ λέγουν τὸ αὐτὸ πῶς κάμνουν οἱ Σουλιῶται.

ΚΡΙΕΖΗΣ

Σταθῆτε ! εἰς τὴν θάλασσαν κάτω ἐκεῖ δὲν εἶνε
ἰστίαι πλοίων ;

ΓΡΙΒΑΣ

Βέβαια, οὕτω καὶ ἐγὼ νομίζω.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἀναμφιβόλως ! φαίνεται καὶ ἡ Ῥωσσικὴ σημαία.

ΚΡΙΕΖΗΣ

Αὕτῃ ἐκείνῃ ! κύτταξε ! καταβιβάζουν λέμβους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δὲν βλέπετε ποίας στολᾶς φοροῦν ὠραιοτάτας ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ὦ Ὑψιστε, ἂν ἀληθῶς οἱ Ῥῶσσοι ἐδῶ φθάνουν !

ΤΡΑΚΑΣ

Καὶ πυροβόλον δὲν κροτεῖ ;

ΚΡΙΕΖΗΣ

Ἐγὼ εἰξεύρω τεῖνε·

βασίλειον τὸ ἔθνος μας μὲ τὸν χαιρετισμόν των
αὐτὸν ἀναγνωρίζουσιν.

οὐδεὶς θὰ εἶνε φόβος, μὴ τὰ τέκνα μας
 θρασὺς ἀρπάξῃ Τοῦρκος· ἀσπαζόμεθα
 τὴν χεῖρα βασιλίσσης, ἥτις σήμερον
 πρωτεύει ἐν τῷ κόσμῳ· χαῖρε, χαίρετε !
 ὡς ὄμβρος εἴσθε, ὅστις ἔαρ ἔρχεται
 ξηρόν, νὰ ρίψῃ ὀρόσον εἰς τὰ σιτηρά.

ΠΑΝΤΕΣ

Χαίρετε, φίλοι, ἀδελφοὶ ὁμόδοξοι !

ΟΡΛΩΦ

Ἐγκάρδιον ὡσαύτως ἀγαλλίασιν
 αἰσθάνομαι τὴν ὥραν, ὅτε κυανῇν
 θάλασσαν βλέπω, ἐνθα παίζουν ζωηραὶ
 ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, καὶ τοῦ ἔαρος
 ἡ αὖρα σείει ἄνθη ποικιλόχροα.
 Ἡρώας βλέπω καλλιμόρφους μ' ὑψηλὸν
 ἀνάστημ' ὡς ἐκείνους, οἵτινες σωροὺς
 ἐν Θερμοπύλαις τῶν Περσῶν τὰ πτώματα
 κατέρριψαν· νομίζω αὐθις παλαιούς
 πῶς βλέπω Σπαρτιάτας, οὓς ὅτ' ἔπεμπεν
 ἡ μήτηρ εἰς τὰς μάχας τὰν ἥ ἐπὶ τὰς
 ἔλεγεν· πάντας ἐὰν ἤρμοζεν αὐτὴν
 τὴν ὥραν νὰ φιλήσω, θὰ τὸ ἐκαμνον·
 ἀλλὰ τὴν χεῖρα μόνον πρέπει νὰ σπασθῶ
 τοῦ ἱεράρχου.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Τὴν καρδίαν μου ἐάν,
 ὦ στρατηγὲ τῶν Ῥώσων, ἦτο δυνατὸν
 ν' ἀνοίξῃς ταύτην τὴν στιγμήν, θὰ εἶλεπες
 οὐδέποτε' ἐν τῷ βίῳ ὅτι τὸν παλμὸν
 ἦσθάνθην τόσον ἰσχυράν· ἐνόμισα
 τὸ φίλημά σου τοῦτο πῶς μοῦ ἔλεγε·

«νά ! ἡ βασίλισσά μου ἔφθασεν ἐδῶ,
 κι' οὕτω σοῦ λέγει σφίγγουσα τὴν χεῖρά σου·
 «εἰς τὸν ναὸν θὰ λειτουργήσης τάχιστα
 τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.» ὑπὸ τῆς χαρᾶς
 ἰδὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου πῶς δακρύουσιν !
 ἐλθέ νὰ σέ φιλήσω εἰς τὸ μέτωπον
 καὶ νὰ σοῦ δώσω τὴν εὐχὴν, ἣν τοῦ Χριστοῦ
 ἡ χάρις μοὶ παρέχει, ὅπως κ' ἐν αὐτῷ
 τῷ Βυζαντίῳ οὕτω πάλιν σ' ἀσπασθῶ.

ΟΡΛΩΦ

Τοιαύτην ἔχω τὴν πεποίθησιν κ' ἐγώ,
 ἐπίσκοπέ μου, ὅτι τάχιστα ἐκεῖ
 θὰ φθάσωμεν, ὁπόθεν παρελάβομεν
 τὴν τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν καὶ τὰ γράμματα
 ἡμεῖς οἱ Ῥῶσσοι· τότε τὸ Βυζάντιον
 τί ἄρά γε νὰ ἦτο, ὅτ' ἐστάλησαν
 εἰς τὴν Εὐρώπην πανταχοῦ τὰ δόγματα
 νὰ ἐρευνήσουν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ,
 τὸ κάλλιστον δὲ πάντων νὰ ἐκλέξωσι !
 Εἰς τῆς Σοφίας δὲ ὁπότε τὸν ναὸν
 οἱ Ῥῶσσοι πρέσβεις ἔφθασαν, καὶ ἤκουσαν
 χιλίους ψάλτας ψάλλοντας τὸ « Ὡσαννά, »
 εὐθὺς πᾶν ἄλλο δόγμα ἐλησμόνησαν.
 Τοιαῦτα πρὸ ἐτῶν χιλίων ἔγειναν·
 σεις τὴν θρησκείαν εἰς ἡμᾶς ἐδώσατε,
 εὐγνώμονες δὲ νῦν ἡμεῖς ἐρχόμεθα
 τὴν ἐλευθέραν ὅπως ἀποδώσωμεν
 εἰς σᾶς πατρίδα, συμμαχοῦντες δ' ἔπειτα
 τῆς οἰκουμένης πάσης πρῶτοι γείνωμεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ τίς, ὦ στρατηγέ μου, τοῦτο ἀγνοεῖ

ἐλευθερίαν ὅτι, ὅταν θέλετε,
ἔχετ' ἰσχὺν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας ;

ΟΡΛΩΦ

Πῶς ; ἐγὼ ἄνδρας βλέπω ἐκλεκτοὺς ἐδῶ·
οὗτοι καὶ μόνοι δύνανται μαχόμενοι
νὰ ρίξουν κάτω τῶν βαρβάρων τὸν ζυγόν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἄλλ' ἢ δουλεία, ὦ στρατάρχα, τὸν λαόν
τὸν ἄλλον ἔχει καταντήσῃ ταπεινόν·
κι' αὐτοὺς ἀπαγορεύουν τῶν ἐκκλησιῶν
τοὺς κώδωνας οἱ Τοῦρκοι.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τοῦτο δὲν τολμοῦν
νὰ κάμουν εἰς τὴν Μάνην· ἀλλὰ ἔχομεν
ἐλλείψεις ἄλλας, στρατηγέ μου· δύσκολα
εὐρίσκομεν πυρῖτιν κι' ἀπὸ μακρυνῶν
χωρῶν κρυφίως ὅπλα εἰσκομίζομεν·
διότι περιπλέουν ἀδιάκοπα
νῆες μεγάλαι Τουρκικαί· μόνον δὲ νῦν,
ὅπότ' ἠκούσθη ὅτι Ῥῶσσοι φθάνουσιν,
ὑπὸ μεγάλου τρόμου κατελήφθησαν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Κι' ὅμως οἱ πλείστοι τοῦτο δὲν πιστεύουσιν·
ἔχουσι, λέγουν, πυρεθόλα φοβερά
εἰς τοῦ Βοσπόρου τὰ στενά, καὶ θρύμματα
τὰ πλοῖά σας θὰ κάμουν, ἂν τολμήσετε
νὰ διαβῇτ' ἐκεῖθεν.

ΟΡΛΩΦ

Πλὴν θὰ μάθωσιν,
νῦν ὅτ' ἐνταῦθα προσωρμίσθημεν, οὐδεὶς

ἡμᾶς νὰ ἐμποδίσῃ ὅτι δύναται.
 Βεβαίως τοῦτο δὲν θὰ ἐφαντάσθησαν,
 ὅτι λιμένας καὶ ναυστάθμους ἔχομεν,
 ἐνθα ὁ πάγος εἶνε διαρκῆς σχεδόν,
 ὠρύονται δὲ ἄρκτοι ὥς χιῶν λευκαί.
 Πλὴν περὶ λόγων Τούρκων τόσων ἀμαθῶν,
 ὥστ' ἀγνοοῦσι καὶ ἂν ὑπάρχῃ θάλασσα
 τῶν Ῥώσων ἄλλη, μηδαμῶς φροντίζετε,
 νῦν ὅτε μόνοι βλέπετε στόλος ἐδῶ
 ὅτ' ἦλθεν, οἷον ἄλλοτε δὲν εἶδετε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κι' ἡμεῖς βεβαίως διὰ τοῦτο ἔχομεν
 θάρρος πολὺ· προσμένει δὲ νῦν ὁ λαὸς
 νὰ μάθῃ πόσοι στρατιῶται ἔφθασαν,
 πύση πυρῖτις, πυροβόλα τῆς ξηρᾶς·
 διότι πάντες, ἐννοεῖται, σήμερον
 τουφέκια δὲν ἔχουν, πολεμοῦσι δὲ
 τινὲς μὲ ῥάβδους μόνον.

ΟΡΛΩΦ

Πῶς ; πολεμικὸς
 λαὸς δὲν εἴσθε ; πύργους ἔχετε παντοῦ,
 καὶ ἂν τις ὑμᾶς ἐγγίσῃ 'ς τὸ παραμικρόν,
 περὶ τιμῆς ταχέως μάχας κάμνετε !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλ' οἱ Μανιάται μόνοι θέλουν πολεμῇ ;
 οἱ ἄλλοι πάντες μέρος δὲν θὰ λάβωσιν
 εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ;

ΟΡΛΩΦ

Θὰ φροντίσωμεν
 περὶ αὐτῶν, διότι ἐὰν πρόκειται
 περὶ χρημάτων, ταῦτα θέλουν εὐρεθῇ.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Οὕτω κ' ἐγὼ νομίζω, θέλουν εὐρεθῇ
εὐκόλως πάντα, κραταιὰ βασίλισσα
ἄφοῦ τοιοῦτον ἔχει πέμψη στρατηγόν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κι' ὅμως ἀνάγκη νὰ εἰξεύρωμεν καλῶς
ὅπόσοι στρατιῶται Ῥῶσσοι ἔφθασαν.

ΟΡΛΩΦ

Ὅταν τοιαῦτα λέγης, πρέπει καὶ ἐγὼ
ἐν ἄλλο νάρωτήσω· οἱ Μανιάται σεῖς,
κ' οἱ Ἕλληνες οἱ ἄλλοι, Ῥῶσσοι θέλετε
νὰ λέγεσθε ; νὰ εἰσθε μεθ' ἡμῶν ; ἀπλῶς
ἐνταῦθα ἐπικούρους μᾶς νομίζετε,
καὶ θέλετ' ἔθνος νὰ κληθῇτ' ἐλευθερον ;
Καλῶς σκεφθῆτε τῶρα, μήπως ἐπειτα
παραπονῆσθε, κι' ἀπαντήσατ' εὐκρινῶς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Πῶς εἶπες ; καὶ νομίζεις ὅτι φοβερὸν
ἀγῶνα πρὸς τοὺς Τούρκους θάναλάβωμεν,
καθ' ὃν σφαγὴ φρικώδης παιδῶν, γυναικῶν,
κ' ἐρήμωσις θὰ γείνη, ὅπως ὕστερον
μᾶς εἶπουν· «ἄλλου δοῦλοι νῦν θὰ λέγεσθε ;»

ΟΡΛΩΦ

Ἀλλὰ τοιαῦτ' ἄφοῦ φρονεῖτε, κι' ἄνθρωπον
οὐδένα γεννημένον, ὥς οἱ πρόγονοι
νὰ προσκυνῆτε θέλετε, τὸν νόμον δὲ
τὸν θεῖον μόνον εἰς τὴν γῆν γνωρίζετε,
ὅστις ἐλευθερία λέγεται, κ' ἡμεῖς
θὰ εἴπωμεν τοιαῦτα· πρὸς βοήθειαν
ὀλίγους μόνον εἰς τὰ πλοῖα ἔχομεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Εἶπες, καὶ ὡς Μανιάτης ἀπαντῶ κ' ἐγώ·
 ἐλευθερίαν θέλομεν· οὐδέποτε
 νὰ προσκυνῶμεν ἄνθρωπον ἐμάθομεν,
 Χριστιανὸν ἢ Τοῦρκον· κι' ἂν βοήθειαν
 ὀλίγην φέρης, νάρωτῆσής ἐπρεπε
 πρὸς ποίους μάχας φονικὰς θὰ κάμωμεν.

ΟΡΛΩΦ

Τίς δὲν εἰξεύρει τοῦτο ; Τοῦρκοι λέγονται·
 ἡ δύσις τοῦ ἡλίου ποῦ εὐρίσκεται
 δὲν ἐμαθον ἀκόμη, πόθεν ὁ βορρᾶς
 σπουδαίους στόλους πέμπει, ποῦ ἡ θάλασσα
 εἶν' ἡ μεγάλη...

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κι' ὁμως, εἰς ἄν ἄγνοοῦν
 ἡ θάλασσα ποῦ εἶνε κ' ἡ Ἀνατολή,
 ἀμέτρους χιλιάδας ἔχουν ὀπλιτῶν
 καὶ νομισμάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ·
 καὶ διὰ τούτων σφαίρας ἐτοιμάζουσι
 καὶ πυροβόλα φοβερά, πελώρια·
 μάχας δὲ ὅταν συγκροτοῦσιν, ἐμπροσθεν
 τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χεῖρας θέτουν, κ' ἐξορμοῦν
 ὡς ὄφεις πτεροφόροι· ἂν δὲ σφαῖραν σὺ
 νὰ ρίψῃς δὲν προφθάσης, σ' ἐξωλόθρευσαν.
 Καίρουν καὶ σφάζουν, κι' ὅπου διαβαίνουνσι,
 δὲν θὰ γνωρίσης πλέον εἰς ἡτο 'κεῖ
 πόλις ἢ κώμη· καὶ λοιπὸν φρονεῖτ' ἡμεῖς,
 ὅπως ὀλίγοι εἴμεθα καὶ πένητες,
 πῶς ἄνευ βοηθείας εἶνε φρόνιμον
 τὴν ἄνομον ἀρχὴν νὰποκηρύξωμεν ;

ΟΡΛΩΦ

Κανείς δὲν εἶπεν ὅτι δὲν θὰ ὤσωμεν
βοήθειαν καμμίαν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλὰ τίς λοιπὸν
θὰ εἶνε αὕτη, λέγε, ἢ βοήθεια ;
κατόπιν θὰ σκεφθῶμεν τί θὰ κάμωμεν,
ἂν εἰς τὰς μυριάδας πρέπει τῶν ἐχθρῶν
νὰ πέσωμεν εὐτόλμως.

ΟΡΛΩΦ

Πρῶτον τῶνομα
τῆς βασιλίσσης τῆς μεγάλης ὀίδομεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τὸ μεγαλεῖον τοῦτο τὸ σεβόμεθα.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Τῆς οἰκουμένης ἄλλος βασιλεὺς οὐδεὶς
τοσοῦτον ἔχει πληθυσμὸν τὴν σήμερον
καὶ θησαυροὺς ἀπείρους.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τίς ἀρνεῖτ' αὐτό ;

ΟΡΛΩΦ

Δεύτερον ἔχει στρατηγούς, πρώτους δ' ἡμᾶς
τοὺς δύο αὐταδέλφους.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τὸ ἀκούομεν
καὶ τοῦτο, χάρας ὅτι 'ς τὸ βασίλειον
προσέθηκαν πολλοὶ στρατάρχαι 'πιφανεῖς,
τοὺς Τούρκους δ' ἔχουν καταστήσῃ ταπεινοὺς.

ΟΡΛΩΦ

Κ' εἰς τὸ Αἰγαῖον ἄλλας νὰ προσθέσωμεν
ἐλπίζομεν ταχέως, ἐκδιώκοντες
κ' ἐντεῦθεν τοὺς βαρβάρους.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τοῦτο πρὸς ἡμᾶς
εἶνε χαρὰ μεγάλη, τοὺς Ἀγαρηνοὺς
νὰ ἐκδιώξουν στρατηγοὶ ὁμόδοξοι,
τοσοῦτον συμπαθούντες εἰς τοὺς Ἕλληνας.
Πλὴν παίγνιον δὲν εἶνε βεβαιότατα
ὁ πόλεμος· ὡς πόσοι 'πολογίζετε,
ἐνταῦθα Ῥῶσσοι στρατιῶται θ' ἄλθωσι ;

ΟΡΛΩΦ

Οἱ Σπαρτιαῖται, οὓς ὑμεῖς προπάτορας
πῶς ἔχετε καυχᾶσθε, τίς ὁ ἀριθμὸς
οὐδέποτε ἡρώτων· δὲν δύναμεθα
κ' ἡμεῖς μ' ὀλίγους πόλεμον νὰ κάμωμεν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

"Ἄς εἶν' ὀλίγοι καὶ καλοὶ, νὰ ξεύρωμεν.

ΟΡΛΩΦ

"Ὅσοι θὰ ἔλθουν εἶνε περισσότεροι,
διότι πλοῖα ἐτοιμάζονται πολλά·
ἐκαστον δὲ χιλίους ναύτας βέβηχια
θὰ περιέχῃ καὶ ὀπλίτας τῆς ξηρᾶς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

"Ὡ στρατηγέ μου, πρὶν ἐκεῖνοι φθάσωσιν
ὁ πόλεμος θ' ἀρχίσῃ· δὲν θ' ἀφήσουν δὲ
ἡμᾶς τριαῦτα κατὰ νοῦν νὰ βάλωμεν
καὶ νὰ μὴν ἐκστρατεύσουν· θέλουν φεβηθῇ,
μόνον ὁπότεν Ῥωσσικᾶς ἔδουν στολᾶς

ΟΡΛΩΦ

Πεντακοσίους στρατιώτας ἔχομεν
ἐδῶ τὴν ὥραν ταύτην

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

"Υψιστε Θεέ !

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Τί λέγεις ; τόσοι μόνον, πεντακόσιοι !

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἄλλ' οὗτοι φέρουν κ' ἄλλα πράγματα πολλά.

ΟΡΛΩΦ

Πυρῖτιν, πυροβόλα δύο.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Πλὴν πολλή
χρειάζεται πυρῖτις, πυροβόλα δὲ
τί δύο μόνα ; . . .

ΟΡΛΩΦ

"Ισως θὰ προσθέσωμεν
καὶ ἄλλα δύο· ἑκατὸν κιβώτια
πυρῖτις δὲν ἀρκοῦσιν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Πλὴν τουφέκια ;

ΟΡΛΩΦ

Ἔχομεν παρομοίως πεντακόσια.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀχ, στρατηγέ μου ! ταῦτα κόκκος ἄλατος
εἰς θάλασσαν θὰ εἶνε· μυριάδες δὲ
οἱ Τοῦρκοι φθάνουν.

ΟΡΛΩΦ

Ὅσοι καὶ ἂν ἔρχωνται
οἱ Τοῦρκοι, μόνον τῶνομα τὸ Ῥωσσικόν
ἄρκει νὰ τοὺς διώξῃ· στρατιωτικὰς
παντοίας ἔχμεν στολὰς· μόνον μ' αὐτὰς
ὁπόταν ἴδουν ἐνδουμένους χωρικούς,
περίτρομοι θὰ φύγουν· ἐπειδὴ καλῶς
γνωρίζουν ποίας ὑφ' ἡμῶν καταστροφὰς
μεγάλας ἔχουν πάθη.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Δὲν θέλουν στραφῇ,
πρὸς στρατιώτας ὅπως πολεμήσωσι·
θὰ σκορπισθοῦν ὡς λύκοι ἐν καιρῷ νυκτός
εἰς ποίμνια μηδόλως φυλασσόμενα,
τὸν γέροντα νὰ σφάξουν καὶ τὰ νήπια.
Κ' εἰς κίνδυνον τοιοῦτον ὅταν ἐκτεθοῦν
οἱ δύσμοιροι πατέρες, ποίαν θάχωσι
ψυχὴν νὰ πολεμήσουν ;

ΟΡΛΩΦ

Κι' ὁ Μανιάτης σὺ
ἄνευ κινδύνων λέγεις εἶνε δυνατὸν
τὸν πόλεμον νὰ ἀρχίσῃς ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλ' ὁ Ῥώσσοις σύ,
ὅστις ὑπάγεις εἰς τὰς μάχας ἄφροντις,
δὲν θέλεις ὥσῃ λόγον εἰς τὸ ἔθνος σου,
κι' ἂν μυριάδες ὁπλιτῶν ἀπολεσθοῦν·
οἷότι τούτους ἄλλοι ἀναγκάζουσι
νὰ φίνουν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των,
ὅπως τῶν φιλοδόξων ἐκτελοῦν σκοπούς.

Ἄλλ' ἂν ἐγὼ ἀφήσω νὰ γενῇ σφαγὴ,
 εὐθύνην ἔχω, καὶ νὰ δώσω ἔπειτα
 ὀφείλω λόγον, ἂν μωρίαν ἔπραξα,
 εἰς ἐκλεκτῶν γερόντων σεβαστὴν βουλὴν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ναί, ἀρχηγέ, τοιοῦτον λόγον εἰς ἡμᾶς
 ἔχεις νὰ δώσης, καὶ θάκούσης· «κάκιστα
 ἔκαμες νὰ νομίζης ὅτι πολεμοῦν
 μὲ τὰς στολάς, μὲ ποικιλιμένας καὶ χρυσᾶς
 ἀρχόντων ἐπωμίδας.»

ΟΡΛΩΦ

Ἀποτέλεσμα
 εἰς τοὺς πολέμους φέρει κ' ἡ ἐπίδειξις.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅχι, πυρῖτις μόνον καὶ ὁ μόλυβδος.

ΟΡΛΩΦ

Ἀλλὰ κ' εἰκόνας ἐκ Ῥωσσίας φέρομεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅμιχλιν λέγεις εἰς μωρίας ὀφθαλμούς.

ΟΡΛΩΦ

Καὶ ὅν θὰ λάβῃς μέρος εἰς τὸν πόλεμον ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅχι, καιρὸς δὲν εἶνε, ὅπως ἐγερθῇ
 ἁγὼν τοῦ ἔθνους· μόνον ἂν βοήθεια . . .
 (Βισέρχεται ὁ μοναχὸς Στέφανος).

ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Τίς εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις λέγει ὁ καιρὸς
 δὲν ἦλθ' ἀκόμη, καθ' ἣν θέλουν ἄθροισθῇ
 ἐνόπλων μυριάδες, ἐπὶ τοῦ ναοῦ

τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας νὰ ὑψώσωσι
τοῦ Κωνσταντίνου τὸν σταυρόν ; ἓνα ἐδῶ
τ' Ἀγίου Ὁρους μοναχὸν προσβλέπετε,
ὅστις μίαν ἡμέραν ἦτο βασιλεὺς
τοῦ κόσμου τούτου.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Τὸ ἀκούομεν,
ὅτι πλανᾶται μοναχὸς περὶ αὐτοὺς
τοὺς τόπους καὶ μεγάλα κάμνει θαύματα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Τὸ μέγιστον δὲ πάντων θαῦμα σήμερον
εἶν' ὅτι 'ς τοῦ Ἀγίου Ὁρους σπήλαιον
δέλτον εὐρήκαν παλαιὰν μετ' ἐρυθρῶν
στοιχείων γεγραμμένην· ταῦτα δ' ἔλεγεν·
«εἰς βασιλεὺς θὰ γείνη αἰφνης ἄφαντος,
θάψῃ δὲ μεγάλην εἰς τὸν θρόνον του
βασίλισσαν· θὰ ἔλθῃ τότε ὁ καιρὸς,
καθ' ὃν τὸ γένος τὸ ξανθὸν θὰ καταβῇ
νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς αἰῶνας ἡδὴ τέσσαρας
ὕπνον δουλείας κοιμωμένους ἀδελφούς·
«ἐγέρθητ' ! ἀνατέλλει φῶς ἐλεύθερον.»

ΟΡΛΩΦ

Τοιαῦτα παρομοίως ἔλεγον κ' ἐγώ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Τότε μετὰ τοσούτων δισταγμῶν πρὸς τί
τὰ πάντα ἐρευνᾶτε, ὅταν τοῦ Θεοῦ
θέλησις εἴνε, ὅπως αὐθις ἰδρυθῇ,
ἐν Βυζαντί' ὁ θρόνος, ὅστις ἄλλοτε
ἀπῆστραπτεν ἐκ κάλλους πάντων πρῶτιστος ;
Ὅταν ὁμονοῇτε, ἀφθονώτατα
πυρίτις, πυροβόλα θέλουν εὐρεθῇ.

Βλέπετ' ἐμέ ; εἰς τάφον ἤμην· σκώληκες
 τῆς γῆς τὰς σάρκας τὰς ἐμὰς κατήσθιον·
 ἀλλ' ὅταν τοῦ Θεοῦ ἐπέλαμψε τὸ φῶς
 ἐπὶ τοῦ μνήματός μου, ταύτην ἔλαβον
 τὴν ῥάβδον, τίποτ' ἄλλο, καὶ εἰς τὰ Βουνά
 τὰ Μαῦρα μ' εἶδον νὰ διδάσκω τὸν λαόν,
 ὅστις ἠγέρθη ὡς εἰς ἄνθρωπος εὐθύς
 κ' ἐνθουσιῶν ἐβόα· « αὐθις βασιλεὺς
 χριστιανὸς ἐν τῷ Βοσπόρῳ κάθηται. »
 Καὶ ποῖον ἄλλον τοῦτου μεγαλήτερον
 τοῦ στρατηγῶ ἐνταῦθα θὰ προσμένετε ;
 Τίς εἰς τῆς βασιλίσσης τὰ ἀνάκτορα
 ὑψηλοτέραν ἔχει τοῦ Ὁρλώφ τιμὴν ;
 Πρὸς τί ἐκθαμβωμένοι κατὰ πρόσωπον
 μὲ βλέπετε ; καὶ πάλιν θέλω τοῦτ' εἰπῇ·
 ἐκεῖνος εἶμαι, ὅστις τρέχω πανταχοῦ,
 τοιαῦτα δὲ κηρύττω· ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
 ἀπεσταλμένος εἶμαι, λέγω δὲ εἰς σέ,
 Μαυρομιχάλη, γενεᾶς ἐπιφανοῦς
 βλαστὸς μὴ πόσους θάπολέςσης ἐρωτᾷς
 εἰς μάχας φίλους καὶ ἀνδρείους συγγενεῖς·
 ἡ δόξα σου θὰ φθάσῃ εἰς τὰ πέρατα
 τῆς οἰκουμένης, θεία λέγει προσταγὴ
 διὰ τοῦ στόματός μου· « πρέπει τάχιστα
 ὁ πόλεμος νὰρχίσῃ· κι' ἂν δὲν ἔχετε
 ὅπλα καὶ πυρεβόλα, θὰ κατακαῇ
 ἡ γενεὰ τῆς Ἀγαρ ὑπὸ κεραυνῶν. »

ΧΟΡΟΣ

Τὸ καλυμμαύχιον ἰδέ,
 τοὺς ὀφθαλμούς ! νομίζεις
 ὅτι σκορπίζουν ἀστραπὰς,

Καὶ ἀπεστάλ' ὑπὸ Θεοῦ
 νὰ εἴπῃ ἐπιπλήξεις
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους φοβεράς.

Ὡς στρατηλάτης στρατειῶν
 ἀγγέλων, εἰς τὴν χεῖρα
 τὴν δεξιὰν ῥάβδον κρατεῖ,
 Καὶ μὲ φωνὴν τῆς σάλπιγγος
 τοῦ ἁδου ἀνακραῖζει·
 «Ὁ Τοῦρκος θάξολοθρευσθῇ.»

Φρικώδης ἀναπέμπεται
 ἐκ παλαιῶν μνημάτων
 μαρτύρων γογγυσμός.
 «Ἐγέρθητε,» κραυγάζουσι,
 «ναί, δράξετε τὰ ὄπλα·
 ἔφθασεν ὁ καιρός.»

ΦΩΤΕΙΝΗ

Εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ Θεοῦ διαταγὴν
 πῶς συνωφρυωμένοι πάντες μένετε ;
 ἢ μὴ φρονεῖτε, ὅτι εἶνε δυνατόν,
 ὅσον καὶ ἂν αἱ σκέψεις τῶν ψυχῶν ὑμῶν
 στηρίζωντ' ἐπὶ πείρας παλαιῶν δεινῶν,
 τοῦ ἔθνους τὴν ἰδέαν, ἥτις καὶ αὐτὴ
 ἰδέα εἶνε τοῦ Θεοῦ, νὰ φήσετε ;
 Προτοῦ ἐκ νέφους ἔλθῃ ὄμβρος ἰσχυρός,
 νεφέλαι πρῶτον φαίνοντ' εἰς τὸν οὐρανόν·
 καὶ πρὶν ἐκεῖνη γεῖν ἢ ἐπανάστασις,
 ἐξ ἧς τοῦ γένους ὅλου μέλλ' ἢ λύτρωσις
 νὰ ἔλθῃ, ἀνταρσῖαι θὰ προηγηθοῦν
 μικραί, καθ' ἃς θὰ πέσουν θῦμα τολμηροί,
 ὅσοι τοιούτων καταστῶσι πρωτουργοί.

Υἱέ μου ! ἐν τῶν δύο τώρα πρόκειται,
καλῶς τὸ βλέπεις, ἢ θὰ ἐλευθερωθῇ
τὸ ἔθνος σύμπαν, κ' αἰωνίως τῶνομα
τὸ σὸν θὰ εὐλογῇται, ἢ τὸ θῦμα σὺ
τὸ πρῶτον θέλεις γείνη τῆς καταστροφῆς.
Πλὴν μὴ σέ μέλη· ὅτι κι' ἂν τώρα συμβῇ,
τὸ ὄνομά σου μέγα θέλει φημισθῇ.
Ἄλλὰ νὰ μένης ἀδρανής, ἀφοῦ Θεοῦ
κέλευσμα εἶνε, τοῦτο δὲν θὰ δυνηθῇς
ποτέ νὰ κάμῃς ὁ τῆς Μάνης ἀρχηγός.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ὅποίαν γλῶσσαν οὐρανίαν ὁμιλεῖ
ψυχὴ γενναία μεγαλόφρονος μητρός.
Ναί, τέκνον μου, τὸ σχῆμα τοῦτο βλέπετε
τοῦ μοναχοῦ, τοὺς λόγους πρὶν ἡκούσατε
μητρὸς ἀγίας, οὗς ἐνέπνευσε νεκρὸς
ἀπὸ μνημάτων ἐγερθεῖς βασιλικῶν,
κραυγάζων· «εἶνε τώρα θέλημα Θεοῦ
νὰ ὀράξωσι τὰ ὅπλα οἱ χριστιανοί.»
κι' ἀκόμη δύο πρέπει σκέψεις ν'ἔχετε,
ἀφοῦ τὸ εἶπεν ὁ Χριστός, νὰ δώσωμεν
εἰς τὴν πατρίδα ὅτι πρέπει τὴν ζωὴν ;
Τί ; δισταγμοὺς ἀκόμη ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἐτελείωσαν

οἱ δισταγμοί, καὶ πᾶς τις βλέπει φανερὰ
ὅτ' εἶνε τοῦ Κυρίου θέλησις, ἀγῶν
νὰ γείνη μέγας· εἰς τοὺς ἔπειτα καιροὺς
θὰ λέγουν ὅτι ἄλλοι χρήματα πολλὰ
ἔδωκαν εἰς τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἡ γενεὰ
τῶν Μαυρομιχαλαίων αἶμα ἔδωκε

πεντήκοντ' ἀδελφῶν καὶ ἐξαδέλφων των.
Οἱ συγγενεῖς μου τί 'ς αὐτὰ θάποκριθοῦν ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Θὰ ἔλθῃ ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος
νὰ εἴπῃ πρῶτος, ὅτι θυμὰ δέχεται
νὰ γείνῃ 'ς τὸν ἀγῶνα τῆς πατρίδος του.

ΦΩΤΕΙΝΗ

᾽Ω ἐγγονέ μου, ἔλα νὰ σὲ ἀσπασθῶ.
ἀνώτερος θὰ γείνης τοῦ πατρός σου σύ.

Ο Α΄ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Κ' ἡμεῖς οἱ πρῶτοι νέοι, οἱ πλειότεροι
τῶν Μαυρομιχαλαίων συγγενεῖς στενοὶ
λέγομεν ὅτι μυριάκις θέλομεν
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τὴν ζωὴν νὰ δώσωμεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τί ἄλλο θέλεις τώρα, Ῥῶσσε στρατηγέ ;
τὸ βλέπεις, πάντες ἔχουν τὴν ἀπόφασιν
νὰ πολεμήσουν.

ΟΡΛΩΦ

Τοῦτο εἰς ἐμὲ ἀρκεῖ.

Καλῶς εἰξεύρω ὅτ' ἡ Πελοπόννησος
ὀπλίζετ' ὅλη, ἂν ἡ Μάνη ἐγερθῇ,
κατόπιν δὲ τὸ ἔθνος σύμπαν πολεμεῖ.

ΚΡΙΕΖΗΣ

Βεβαίως, περὶ τούτου ἐγγυώμεθα
τῆς Ῥούμελης, τῶν νήσων οἱ ὀπλαρχηγοί.

ΟΡΛΩΦ

Λοιπὸν ταχέως πανταχοῦ ὑπάγετε
καὶ τῆς μεγάλῃς βασιλίσσης θέλησις

κηρύξατ' εἶνε, αὖθις τὸ Ἑλληνικὸν
 βασίλειον νὰ γείνη, ὅπως ἄλλοτε.

ΓΡΙΒΑΣ

(σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Μαυρομιχάλη)
 Ὑπάγωμεν, ὦ φίλοι· τρεῖς εὐδαίμονες
 εἰάν αἰσίως ὁ ἀγὼν ἡμῶν περβῇ.
 (Ἐξέρχεται ὁ Γρίβας μετὰ τοῦ Τράκα καὶ Κριεζῆ).

ΟΡΛΩΦ

Ἡμεῖς ἐνταῦθα τῶρα τί θὰ κάμωμεν,
 ὦ ἀρχηγέ τῆς Μάνης ; ἕως ἔλθωσι
 καὶ οἱ ἄλλοι Ῥώσσοι, οὓς πολλοὺς προσμένομεν,
 ἀνάγκη θέσιν ὀχυρὰν νὰ λάβωμεν
 συγκοινωνοῦσαν μὲ τὴν θάλασσαν, ἀποῦ
 ὁ στόλος θέλει παραμείνη μεθ' ἡμῶν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅρθως ἐσκέφθης, στρατηγέ· τοιαύτη δὲ
 τὸ τῆς Κορώνης εἶνε φρούριον, ἐν ᾧ
 ὀλίγοι μένουν Τοῦρκοι· μ' ὅσα φέρετε
 ἐνταῦθα πυροβόλα καὶ ὅσους ἔχω ἐγὼ
 ἀνδρείους στρατιώτας, θὰ κυριευθῇ,
 ἐλπίζω, μ' εὐκολίαν· τί θὰ κάμης σύ,
 Μπενάκη, 'ς τὰς Καλάμας ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Θὰ ὑποκριθῶ,
 ἕως ὁ τόπος ἐντελῶς ἐτοιμασθῇ
 πλὴν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἔσο βέβαιος,
 μὲ τὸν σταυρὸν σημαίαν θὰ ὑψώσωμεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Σπάρτη νὰ καταληφθοῦν
 ὑπ' ἀνταρτῶν ἐπίσης εἶν' ἐπάναγκες.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἄλλ' εἶνε στρατιῶται, λέγεις, ἄρκετοί ;

ΟΡΛΩΦ

Στολάς τοσαύτας ἔχομεν· οἱ χωρικοὶ
ὅταν φορέσουν ταύτας, θὰ τρομάξωσιν
οἱ Τοῦρκοι, θέλουν λέγῃ· « Ῥῶσσοι ἔρχονται. »
Ἐμπρός, δραστηριότης ! εἰς ἀνταρτικούς
πολέμους εὐτολμία μὲ ταχύτητα
πρέπει νᾶν ᾗνωμένοι· ἡ κατάπληξις
κι' ἄνευ μαχῶν θὰ φέρῃ νίκη·ν εὐκολον.
Τί ἄλλο θέλεις νὰ μοῦ εἴπῃς, ἀρχηγέ ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τίποτε ἄλλο, μόνον τὴν γυναῖκά μου
θέλω νὰ χαιρετίσω καὶ τὸ τέκνον μου,
ὅπερ θέλει ἀπέλθῃ πρὸς τὸ Οἶτυλον,
κ' εὐθὺς πρὸς τὴν Κορώνην ἐκστρατεύομεν.

(Πρὸς τὴν Δέσποιναν)

ὦ σύζυγέ μου προσφιλέ, σὲ λέγουσιν
ὁ κόσμος νηρηΐδα, τόσῃν καλλονῇ
νομίζουσι πῶς ἔχεις, ὡς τοῦ γένους μας
ἡ πρώτη, ἥτις ἦλθε πρὸ πολλῶν ἐτῶν
ἐνταῦθα γενεᾶς βλαστὸς Ἐνετικῆς.
Ἐλα ! τὰς τελευταίας εἰς τὸ τέκνον μου
παρὰγγελίας θέλω δῶσθαι σήμερον.
Καὶ ἄλλοτε πολλάκις τὸ τουφέκιον
ἐπαίρων εἰς τὸν ὦμον ἤμην ἑτοιμος
πρὸς μάχην νὰ ὑπάγω, ὅτε βάρβαροι
θρασεῖς τοὺς ὁμοφύλους κατεπείζον·
ἀλλ' ὑπὲρ πάντας προαγγέλλεται δεινὸς
ὁ νῦν ἀγὼν, καὶ μέλλει ὁ πρωτότοκος
υἱός μου ν' ἄλθῃ κινδυνεύων μετ' ἐμοῦ.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἄχ, τί θὰ κάμῃς ! τρέμω μήπως βάλῃς πῦρ,
τὸν οἶκόν σου νὰ καύσῃς· πλὴν . . . δὲν γίνεται
ὁ Κωνσταντῖνος νὰ μὴ ἔλθῃ μετὰ σοῦ ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τί λέγεις, Δεσποινούλα ; ὅτε σύμπασα
ἡ νεολαία μέλλει μέγαν κίνδυνον
νὰ ὑποστῇ, τοῦ τέκνου θὰ φεισθῶ ἐγώ,
ὅπερ πρωτεῦον εἰς ἀνδρείαν λέγεται ;
ὁ Πέτρος θέλει μείνῃ, τῆς μητρὸς αὐτοῦ
παρήγορος νὰ εἶνε καὶ τῆς γενεᾶς
τῶν Μαυρομιχαλαίων στῦλος στερεός.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἀνήλικον παιδίον τί θὰ δυνηθῇ
νὰ κάμῃ, στερημένον τῶν γονέων του ;

ΠΕΤΡΟΣ

Καὶ πῶς ; δὲν θᾶλλῃ εἰς τὸν πόλεμον ἐγώ ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἰδὲ κι' αὐτὸ τί λέγει !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅχι, δὲν θάλλῃς·
νὰ φανευθῶμεν ὅλοι δὲν εἶνε καλόν·
εἰς πρέπει νὰπομείνῃ ἐκ τῆς γενεᾶς.

ΠΕΤΡΟΣ

Μάχαιραν ἔχω εἰς τὴν ζώνην μου κ' ἐγώ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τάθῳρον τέκνον ταῦτα τίς ἐπίστευεν
ὅτ' εἰς τοιαύτην ἡλικίαν θᾶλεγε ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Κι' ὁμως εἰς Τοῦρκος οὕτως εἶπεν εἰς ἐμέ,
 ὅτε τὸν Πέτρον εἶδε τόσον ζωηρόν·
 «μπέης αὐτὸς θὰ γείνη, καὶ Πετρόμπετην
 ἡμεῖς θὰ τὸν καλοῦμεν· τόσον εὐγενῇ
 τὴν ὄψιν ἔχει καὶ μεγάλην τὴν ψυχὴν !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ θέλω τίποτ' ἄλλο ; τρέχω μὲ χαρὰν
 νὰ δώσω τὴν ζωὴν μου, ἀφοῦ λέγουσι
 ὅτι τὸ τέκνον, ὅταν ἀποθάνω 'γώ,
 μεγαλητέραν ἐτι θά'χῃ τὴν ἀρχήν·
 θὰ τὸ δεικνύουν καὶ θὰ λέγουν· «ὁ υἱὸς
 καὶ τοῦ πατρός του εἶνε ἀνδρειώτερος,
 τὸν τρέμουσιν οἱ Τοῦρκοι » Κωνσταντῖνέ μου,
 υἱέ μου, λάβε τοὺς συντρόφους κι' ἄγωμεν,
 ἐνθα τὸ χρέος τῆς πατρίδος μᾶς καλεῖ.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Εὐγε, υἱέ μου, εὐγε ! εἰς τὴν ἐντολὴν
 τοῦ ἔθνους σου ὑπείκων, ἥρως φαίνεσαι
 πρὸς τοὺς ἀρχαίους Σπαρτιάτας ὅμοιος.
 (Σφίγγει τὴν χεῖρα τοῦ Κωνσταντίνου· οὗτος δὲ φιλεῖ
 τὴν δεξιὰν αὐτῆς).

Εἰς τὴν εὐχὴν μου, ἔγγονέ μου, πήγαине.

ΧΟΡΟΣ

'Επὶ τῆς γῆς τὰ ὄργανα
 δὲν ἀντηχοῦν τὰ μουσικά,
 ἠχοῦσιν εἰς τὸν οὐρανόν·
 «Κτυπᾶτε, οἱ Μανιάται σεῖς,
 κτυπᾶτε, λέγουν, τὸν ἐχθρόν.»

Παλαιοὶ Σπαρτιᾶτ' ἐκ τῶν τάφων
ἀναπέμπουν μεγάλην κραυγὴν·
«εἰς τὰ ὄπλα τὰ τέκνα μας πάλιν
τὴν πρωτεύουσαν ἔχουν τιμὴν.

Ὅστις θέλει μὲ δόξαν νὰ ζήσῃ
τὴν ζωὴν δὲν φυλάττει ποτέ·
ἢ ἀπόφασις μία θὰ εἶνε
ἢ νεκροὶ ἢ λαμπροὶ νικηταί.»

Π Ρ Α Ξ Ι Σ Γ'

Σ Κ Η Ν Η Α'

(Πλατεῖα ἔξωθεν τῆς Κορώνης).

ΟΡΛΩΦ, ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ

ΟΡΛΩΦ

Εὖγε, Μαυρομιχάλη ! εἰς τὰς φλέβας σου
ὅτι τῷ ὄντι ῥέει Σπαρτιατικόν
αἷμα μὲ τρόπον ἔδειξες ἐκπληκτικόν·
τρεῖς χιλιάδας Τούρκων διεσκόρπισες,
οἷτινες αἰφνιδίως σὲ προσέβαλον·
καὶ ταῦτα εἰς ἐνέδρας περιμένοντες.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Διότι τὸ γνωρίζουν ὅτι μάταια
δὲν ῥίπτει σφαῖραν ὁ Μανιάτης· παλαιὰ
πεῖρα τὸ πρᾶγμα τοῦτο τοὺς ἐδίδαξε.

ΟΡΛΩΦ (δεικνύων τὴν Κορώνην)

Καὶ νῦν τί λέγεις ; παρομοίως εὐκόλα
τὸ φρούριον αὐτὸ θὰ κυριεύσωμεν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄν πυροβόλα εἴχομεν πλειότερα,
τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτο τόσον δύσκολον.

ΟΡΛΩΦ

Ἄλλὰ ὅν πρέπει καὶ νὰ φύγωμεν, φρονῶ,
καταλιπόντες τοῦτο ἀκυρίευτον.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Οὐδέποτε Μανιάτης τοῦτο δέχεται.

ΟΡΛΩΦ

Πλὴν τί θὰ γείνη ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ῥωμῆλους χωρικὺς
μισθώνομεν νὰ σκάψουν τάφρους εἰς γραμμὴν,
τὴν πόλιν δ' οὕτω περικλείομεν στενῶς.

ΟΡΛΩΦ

Καιρὸς θέλει παρέλθῃ, κ' ἐν τῷ μεταξὺ
στρατεύματα μὴ φθάσουν Τούρκων ἐξωθεν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλὰ καὶ Ῥώσσοι δὲν θὰ ἐλθωσι, φρονεῖς ;

ΟΡΛΩΦ

Τίς οἶδε ; πλὴν νομίζεις, δὲν θὰ ἐκχμεν
εἰς ἄλλους τόπους πρόσθεν τὸ κίνημα ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Δὲν τὸ πιστεύω· τόσον παρωξύνθησαν
οἱ Τούρκοι, ὥστε τρέμω μὴπως ἔχομεν

εἰδῆσαι μετ' ὀλίγον καταπληκτικᾶς.
 Ἰδοῦ ! προβαίνει ὁ Μπενάκης· παρ' αὐτοῦ
 θὰ μάθωμεν οἱ ἐξω τί ἀπέκαμαν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Οἴμοι ! μὲ ποῖον ἄλγος μέλλω τῆς ψυχῆς
 νάγγείλω ὅτ' οἱ Τοῦρκοι τῆς Τριπόλεως
 ἔχουν ἀπαγχονίσῃ τὸν ἐπίσκοπον.

ΟΡΛΩΦ

Τὸν πρῶτον τῆς θρησκείας λέγεις λειτουργόν !

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Εἰς δὲ τὴν Κρήτην τῶν Σφακιῶν τὸν ἀρχηγόν
 Δασκαλογιάννην ζωντανὸν ἐξέδαρον·
 κ' ἐκράτουν ἐμπροσθέν του κάτοπτρον, ἐκεῖ
 ὁ ἴδιος νὰ βλέπῃ τί τοῦ ἔκαμνον.

ΟΡΛΩΦ

Ὅποῖαι τίγρεις ! ἀλλὰ εἰς τὴν βόρειον
 Ἑλλάδα καὶ αὐτοὺς δὲν ἐκοιμήθησαν ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Μ' ἦθος ἀλωπεκῶδες εἰς τὴν Λάρισσαν
 ἐν τῇ πλατείᾳ τῇ μεγάλῃ τὸν λαὸν
 ἐκάλεσαν, προυχόντων ὅπως ἐριδας
 ἐμφρόνως διαλύσουν· καὶ τοὺς ἐσφαζαν
 ἐκεῖ, ὡς εἴαν ἦσαν βόες, ἅπαντας.
 Εἰς δὲ τὸ Μεσολόγγι ἀπὸ ρυπαρῶν
 κατέργων αἵφνης ἀποθάντες πειραταὶ
 Ἀλιτζερῖνοι ἄγριοι, ἐπέρασαν
 ἐν στόματι μαχαίρας τοὺς χριστιανούς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ποῖαν ἀκούω, Ὑψιστε, καταστροφὴν !

ΟΡΛΩΦ

Δεινὴν τῷ ὄντι· πλὴν φρονῶ πῶς δυνατόν
εἶνε τὰ πάντα νὰ διορθωθοῦν, ἔάν
ἐνταῦθα νίκην κατορθώσωμεν λαμπράν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλ' εἰς τὴν μάχην ταύτην πρέπει, στατηγέ,
καὶ σὺ νὰ ἔλθῃς μεθ' ἡμῶν.

(Εἰσέρχεται πνευστιῶν ὁ Κωνσταντῖνος).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ὦ πάτερ μου,
δὲν ξεύρεις ποῖοι θρῆνοι, τίνες ὀδυρμοὶ
ἀκούονται μακρόθεν! ἐπλημμύρησεν
ὁ τόπος ἀπὸ Τούρκους· οἱ Γενίτσαροι
σφάζουν καὶ ρίπτουν πῦρ ἀπανταχοῦ φρικτόν.
Πτώματα λέγουν ὅτι ὅπου διαβῆς
χριστιανῶν θά ἴδῃς, κτίζουν ζωντανούς,
κρημνίζουν ἐκκλησίας, βεβηλώνουσιν
εἰκόνας, καὶ φωνάζουν· «τί ἐφέρετε
ἐδῶ τοὺς Ῥώσους;» ζῶσα Ἑλληνας ψυχὴ
δὲν θέλει μείνῃ πλέον! τί θὰ κάμωμεν;

ΟΡΛΩΦ

Καὶ πόσαι χιλιάδες ὑποθέτουσιν
ὅτ' ἦλθον Τούρκων;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Λέγουν εἴκοσι
πῶς ἦλθον χιλιάδες.

ΟΡΛΩΦ

Καὶ ἀπέχουσι
πόσον ἐντεῦθεν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὡρας ἕως τέσσαρας.

ΟΡΛΩΦ

Τί λέγεις ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὅ,τι λέγω εἶν' ἀλήθεια.

ΟΡΛΩΦ

Πλὴν τότε εἶνε πλησίον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καὶ προβαίνουνσι,
καθὼς ἀκούω, μὲ τὸ βῆμα τάχιστον.

ΟΡΛΩΦ

Περίεργον ! πλὴν ὅπλα ὅθεν εὐρέθησαν ;
οἱ χωρικοὶ τί κάμνουν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τί νὰ κάμωσιν
ἄνθρωποι ὅπλα παντελῶς μὴ ἔχοντες ;

ΟΡΛΩΦ

Καὶ τώρα τί θὰ γείνη ; κατὰ γῆν ἡμεῖς
πρὸς τόσον πλῆθος πῶς θὰ πολεμήσωμεν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἐκεῖνοι θὰ σκεφθῶσιν, ὅσοι μὲ λαμπράς
τὸν τόπον ὑποσχέσεις ἐπανεστήσαν.

ΟΡΛΩΦ

Καὶ πῶς ; ἡμεῖς ἐνταῦθα δὲν ἐφέραμεν
στολὰς ὠραίας ; εἰς τὰς κώμας πανταχοῦ
εἰκόνας τῶν ἁγίων δὲν ἐστείλαμεν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ λέγεις ὅτι στρατιώτης εἶσαι σὺ

μ' εἰκόνας ὑποθέτων, ὅτι δύνανται
τοὺς Τούρκους νὰ διώξουν ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἄχ ! μὴ ὁμιλῇς
τοιαύτην γλῶσσαν, ἀρχηγέ μου.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀλλὰ πῶς ;
ἀφοῦ τοὺς ἀδελφούς μας, προύχων, σφάζουσι ;

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Θὰ εὕρῃ τρόπον ὁ στρατάρχης νὰ σωθῶν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄς εἴπῃ τίς ὁ τρόπος· ἀλλὰ τάχιστα,
διότι τοῦ λυσσῶντος Τούρκου ὕαινα
δέν εἶνε μᾶλλον ἄπληστος τοῦ αἵματος.

ΟΡΛΩΦ

Τοὺς Τούρκους σεῖς ἐνταῦθα θὰ κρατήσετε·
ἡμῶν δ' ὁ στόλος θὰ ἐκπλεύσῃ παρευθὺς,
ὅπως ἡ δόξα καὶ τῶν Ῥώσων μὴ σβεσθῇ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τί, ἄσπλαγχνε στρατάρχα, λέγεις, πῶς ἡμεῖς
μ' ἄνδρας τετρακοσίους εἶνε δυνατὸν
εἰς ἀνοικτὸν πεδῖον νὰ νικήσωμεν
εἴκοσι χιλιάδας τῶν Ἀγαρηνῶν ;

ΟΡΛΩΦ

Τότ' εἰς τὰ ὄρη περιμείνατ' ἔφεδροι.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀλλ' εἰς τὰ ὄρ' οἱ Τοῦρκοι δέν ἀποτολμοῦν
νὰ ἔλθουν, εἰς χωρία σφάζουν πεδινά.

ΟΡΛΩΦ

Καὶ τέλος τί σημαίνει, εἰς πληθυσμὸς
ὀλίγος πάθη, ὅταν εἴν' ἀνέπαφος
ἡ δόξα τῆς Ῥωσσίας, ἡ λαμπρότης δὲ
μεγάλῃς βασιλίσσης τείνη πτέρυγας
ἀπανταχοῦ προστάτης τῶν χριστιανῶν ;
καιρὸς θὰ ἔλθῃ πάλιν καὶ βραδύτερον
ἀγῶν ἐλευθερίας ὅπως ἐγερθῇ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Οὕτω τὴν δόξαν λέγεις τὴν βασιλικὴν
οἱ Ἕλληνες πῶς πρέπει μὲ τὸ αἷμά των
ναυζάνουν, ἡ μεγάλη δὲ βασίλισσα
νὰ φέρῃ ἀλουργίδα, ἐνθα στεναγμοὶ
καὶ δάκρυα τῶν δούλων θὰ ποικίλλωνται
μ' αἷμα τῶν ἀδελφῶν της ; τότε σύμμαχον
καλλήτερον ὁ Τοῦρκος ποῖον δύναται
νὰ εὕρῃ ἄλλον, ἢ τὸν μῖσος ἄσπονδον
ζητοῦντα νὰ ἐνσπείρῃ εἰς ὁμόδοξον
λαὸν διὰ πλεκτάνης, ἥτις πρόθεσιν
εἶχεν, ἀρχομανίαν ὅπως ἀπληστον
τῶν μοναρχῶν κερύσει ; τίς διαφορὰ
θὰ εἶνε τότε ταύτης πρὸς αἰμοδιψὲς
ὄρνεον, ὅπερ ὄνυχά ὀξύτατον
εἰς πρόβατον ἐμπήγει ἀθώοτατον ;
ἢ πρὸς ληστὴν παγίδα στήνοντα κρυφὴν,
ἄκακος διαβάτης ὅπως ἐμπλεχθῇ ;

ΟΡΛΩΦ

Καὶ τί 'σαι σύ, μὲ τόσῃν ὅστις ὁμιλεῖς
θρασύτητα πρὸς ἓνα Ῥώσσον στρατηγόν ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ (ἀγριεύει καὶ θέτει τὴν χεῖρα
ἐπὶ τοῦ πιστολίου· ὁ δὲ Ὀρλώφ τότε ἀποσύρεται
δύο βήματα εἰς θέσιν ἀμύνης, ἐν ᾧ ὁ Μπενάκης
καὶ Μεσίσκλης μένουν ἐννεοί).

Ὅτι καὶ ἂν εἶμαι, εἶμαι ἀρχηγὸς λαοῦ,
ἐπίσης ἐλευθέρου, ὅπως εἶμαι ἄνθρωπος.
ἀλλὰ σὺ δοῦλος μόνον εἶσαι γυναικός·
ἐὰν δὲ τύχη δυσμενὴς τὸν χειρίστον
ἤθελε τῶν ἀνθρώπων καταστήσῃ μέν,
μεγαλητέραν πάλιν ἄνδρες τῶν μαχῶν
θὰ εἰπὼν ἀξίαν ὅτι ἔχω σοῦ.

ΟΡΛΩΦ

Τοιαῦτα λέγεις ; φεύγω, κ' εἰς τὴν τύχην του
ἀφίνω τὸν λαόν σου.

(Φεύγει μετὰ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ Ἑλλήνων).

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ (μετὰ δύο στιγμὰς)

Ποῖος κεραυνὸς
τὴν κεφαλὴν μου πλήττει !... ὅχι, παρευθὺς
ὑπάγω νὰ τὸν σφάξω, . . . πρὸς τὴν θάλασσαν...

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

(λαμβάνων τὸν Μαυρομιχάλην ἐκ τῆς χειρὸς)

Δύσμοιρε ἀρχηγέ μου, ἀγανάκτησις
ὅτι δικαία βράζει εἰς τὸ στῆθος σου
θὰ ἐννεύσῃ πᾶς πονῶν τὸν τόπον του.
Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖράς σου
ἐκδίκησιν νὰ λάβῃς, ὅταν πρόκειται
παρὰ τῶν ξένων, οὓς ἡ φήμη ἰσχυρὰ
εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι φθάνουν βοηθοί,
σκέφθητι ποῖον θάχρη ἀποτέλεσμα.
Οὐδεὶς θὰ ἐξετάσῃ τί τὸ αἶτιον

τοῦ φόνου, μᾶλλον δὲ θὰ λέγουν, ἀσεβῶς
ἐφέρθη ὁ Μανιάτης ὁ καυχώμενος
διὰ φιλοξενίαν, σχίσας δ' ἐν ὀργῇ
τὸ στήθος τοῦ στρατάρχου τῶν Μοσχοβιτῶν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Κ' ἐγὼ σὲ ἱκετεύω, καταπράυνον
ὀργὴν τόσον μεγάλην.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλὰ σκέπτεσθε
σεῖς, οἱ τὰς χεῖρας τοῦ Μανιάτου δένοντες,
οἱ Ἕλληνες τί θέλουν εἶπη καθ' ἡμῶν,
οὓς ἔρριψεν ὁ ξένος οὗτος εἰς σφαγὴν ;
δὲν ἐνοεῖτε ὅτι θέλει ἐγερθῇ
τὸ ἔθνος καὶ μᾶς εἶπη· «σεῖς ἐγείνετε
αἰτία νὰ σφαγοῦν τὰ γυναικόπαιδα,
σεῖς νὰ βεβηλωθοῦν αἱ ἐκκλησίαι μας,
σεῖς δένδρον νὰ μὴ μείνη ἄκχυτον κανέν ; »

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Οἱ δῦσμοιροὶ τῷ ὄντι ! ἀλλὰ πρὸς κακὸν
μήπως αὐτὸ τὸ κίνημα ἐκάμαμεν ;
Τί πταίομεν ; τοιαύτην, ποῖος ἤλπιζε,
πλεκτάνην ὅτι θὰ μᾶς στήσῃ στρατηγὸς
ὁμόδοξος, πρεβάλλων ὡς ἐπίκουρος ;
Σύμπαν τὸ ἔθνος ἐκ χαρᾶς ἐμέθυσεν,
ἐλπίζον ὅτι μέλλει νὰ λευθερωθῇ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὅποια σκοτοδίνη ! ποίαν ἀληθῶς
οἱ πάντες μέθην φεβερὰν ἐπάθομεν !
Ἄγχιπῆτέ μου γέρον, ὄντως σὺ καλῶς
τοὺς ὀλεθρίους κατενόησες σκοπούς,

ὅτε «παρὰ τῶν ξένων μὴ ἐλπίζετε
βοήθειαν» ἀπαύστως μᾶς ἐφώναζες·
λέγε μου τί θὰ κάμω; πῶς μοῦ ἔρχεται
τὸ ξίφος νὰ μὴ θέσω εἰς τὴν θήκην του,
ἀλλὰ νὰ τρέξω πρὸς τὴν θάλασσαν εὐθύς
νὰρπάξω τὸν κακοῦργον ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ,
ἵνα πληρώσῃ μὲ τὸ αἷμά του κι' αὐτὸς
τοσοῦτον αἷμα ὁμοφύλων δυστυχῶν!

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Μὴ τὰ τσιαῦτα, φίλε, λέγῃς· ἄλλοθεν
βοήθειαν καμμίαν δὲν προσμένομεν.
Ἴσως ὁπόταν πληρωθῶσιν αἱ βουλαὶ
τῆς τοῦ Θεοῦ Προνοίας, πάλιν ἐλθῶσιν
εἰλικρινῶς, καὶ τότε πλέον θέλομεν
αὐτοὺς ἀποκαλέσῃ «Εὐεργέτας μας».

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλ' ἔως τότε ποῖαι θέλουν ἐπ' ἐμοῦ
φρικώδεις σωρευθῇ κατάραι τοῦ λαοῦ!
ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, μὲ τὸν δάκτυλον
θέλουσι μὲ δεικνύῃ καὶ θὰ λέγῳσιν·
«ἰδοὺ ἐκεῖνος, ὅστις εἰς τὸ γένος του
ὅπως κενὴν προσθέσῃ δόξαν, ἐσφαξε
τοὺς ἀδελφούς του, μὲ κουφότητα πολλήν
εἰς ξένων εἰσηγήσεις παραπλανηθείς».
Εἰς τὰς κοιλάδας, ἐνθα τῶν χριστιανῶν
τὸ αἷμα ἔχει ρεύση ὡς οἱ χεῖμαρροι,
ὅστ' αὖ μαρτύρων νέων θὰ ἐγείρωνται,
τὴν κεφαλὴν μου τὴν κακὴν νὰ πλήττωσι·
θέλουν ταράττη φάσματα τὸν ὕπνον μου
τὴν νύκτα εἰς τὴν κλίνην, καὶ τὰ ὀρφανὰ
γονέων ἐκπνευσάντων εἰς τὸν ὀβελόν

θολῶν δακρύων θέλουν τῶμμά μου πληροῖ,
ὁπόταν ἐπαιτῶσιν εἰς τὰς ἀγυιάς.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον χρέος ἱερὸν
ἔχεις νὰ ζήσης, γείνης δὲ προστάτης των.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Παρὰ σφαγέως, θέλουν λέγη, καὶ αὐτὸς
ὁ ἄρτος ἐντὸς ἔχει δηλητήριο.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

ὦ πρὸς Θεοῦ ! τοσοῦτον μὴ πικρότατα
ἐλέγχης σφάλμα, ὅπερ ἅπαντες ἡμεῖς
ἐπράξαμεν συμφώνως.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Τῆς καρδίας σου
ὑπῆρξε τῆς μεγάλης παραπλάνησις·
ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος σὲ κατέστησεν
εὐπιστον εἰς τοὺς λόγους τῶν διπλωματῶν,
οἵτινες παίζουσι μὲ τοὺς πόθους τῶν λαῶν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ πῶς δὲν ἐπλανήθης σύ ; μὴ ὅμοια
θερμὸν δὲν εἶχες πρὸς τὸ ἔθνος ἔρωτα ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Δὲν ἔκαμες σὺ σκέψεις, ὅσας γηραιὸς
ἀπὸ τῆς πείρας δρέπει χρόνων παλαιῶν.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ τώρα τί νὰ κάμω πρέπει ; κύτταξε·
τὸ δύστηνόν μας ἔθνος ἔμπροσθεν ἐμοῦ
αἱμάτων πλήρες καὶ δακρύων ἐκφωνεῖ·
«βοήθειαν, υἱέ μου !»

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Τὴν βοήθειαν

νὰ δώσης ἔχεις χρέος· πλὴν μὲ φοβεράν
ὄχι μανίαν, ὅπως ἄνευ λογισμοῦ
προβαίνων ὠφελήσης μᾶλλον τοὺς ἐχθρούς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κι' ὅμως ἄνευ μανίας ἱεῶς οὐδὲν
νὰ κατωρθώσῃ δυνατὸν εἶνε θνητός.
Ὁ Λεωνίδας ὅτε μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς
αὐτοῦ τριακοσίους πρὸς ἀμέτρητον
νὰ πολεμήσῃ στρατιὰν προέβαινε,
τὸ εἴξευρε ταχέως ὅτι ἐμελλε
τὸν θάνατον νὰ εὕρῃ· ἀλλ' ὁ θάνατος
ἐκείνου σπέρμ' ἀφῆκεν ἐνθουσιασμοῦ,
ἐξ οὗ κ' ἡμεῖς ἀκόμη περιμένομεν
ἐλευθερίας δένδρον νὰ ἐπιδώμεν.
Ὁ τάφος του ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον,
τῆς Σπάρτης μ' ὀγκολίθους μέγα κόσμημα,
διδάσκει τῆς ζωῆς ὁ ἄνθρωπος ποτὲ
νὰ φεῖδεται δὲν πρέπει, ἂν ὁ θάνατος
αὐτοῦ νὰ συγκινήσῃ ἔθνος δύναται,
ὅπερ εἰς ὕπνον ἐβυθίσθη δουλικόν.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

ὦ ἀρχηγέ, τί λέγεις ; ἀλλ' ἂν τὴν ζωὴν
ἀσκόπως δώσης, ποῖος θὰ παρηγορῇ
τοὺς δούλους ἀδελφούς μας ; οὗτοι ἔβλεπον
πρὸς σέ ὡς μόνην ἄγκυραν τοῦ γένους μας
ἐν ὥρᾳ τρικυμίας καταπληκτικῆς !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἐ! σύ, Μπενάκη, ξίφος δὲν ἐκράτησες,
οὐδ' ὄρκον μέγαν ἔδωκες οὐδέποτε,

ὅτι δὲν φεύγεις ἐκ κινδύνου τῶν μαχῶν·
 ἄσκεις τὴν τέχνην, ἥτις μὲ τεχνάσματα
 σοῦ ἐπιτρέπει πονηρὰ νὰ προχωρῇς·
 ἐγώ μαι στρατιώτης, κ' εἰς τὰ χεῖλη μου
 νὰ εἶνε ἡ καρδία πρέπ' ἡ ἄδολος.
 Ὅφειλω νὰποθάνω, ἀφοῦ ἔδωκα
 εἰς τὸν λαόν μου σύνθημα παρόμοιον.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Μήπως ἐγὼ δὲν εἶμαι στρατιωτικός ;
 τὸ στῆθός μου ν'ανοίξω, εἴκοσι πληγὰς
 ἐκεῖ θὰ ἴδῃς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Πλὴν δὲν εἶσαι ἀρχηγός
 ὑπεύθυνος· ἄς εἶχον καὶ ἐγὼ πληγὰς
 διακοσίας ! σὺ δὲν εἶπες· «ἀδελφοί,
 ἐγέρθητε ! βεβαίως θέλομεν ἰδῇ
 τὴν σωτηρίαν»· τοῦναντίον ἄπαυστα
 ἐξήλεγχες τὸν ξένον... τέλος, ὕπαγε,
 Μπενάκη, σ' ἐξορκίζω, εἰς τὸν τόπον σου·
 ἐκεῖ πρὸς τὸν σατράπην φέρου συνετῶς,
 ν'ἀνακουφίσῃς τοὺς δυστήνους ἀδελφούς·
 ἡμεῖς ἐνταῦθα θάπομείνωμεν, ἀφοῦ
 δὲν ἐπιτρέπει τὸ καθήκον παντελῶς
 νὰ μακρυνθῶμεν ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Κ' εἰς θάνατον νὰ σὲ ἀφήσω προφανῇ ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Εἰς τὴν ἀθανασίαν μᾶλλον λέγε μου.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Πατὴρ ὅτ' εἶσαι παντελῶς δὲν σκέπτεσαι ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τοῦ ἔθνους πρῶτον εἶμαι πρῶτος ἀρχηγός.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἄλλὰ τὸ ἔθνος θέλει δι' αὐτὸ νὰ ζῇς.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Θὰ ὠφελήσῃ μᾶλλον νῦν ὁ θάνατος.

ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Θὰ μείνω τότε νάποθάνω μετὰ σοῦ.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Θὰ μείνης ἔνθα σ' ἔταξεν ὁ τόπος σου.

Ὑπαγε, ὅς νὰ σφίξω τὴν παλάμην σου,

κ' εἴθε κατόπιν εὐρεθῇ περίστασις

ὠφέλιμος νὰ γείνης εἰς τοὺς ἀδελφούς·

διὰ παντός ἐγὼ σὲ ἀποχαιρετῶ.

(Ὁ Μπενάκης φεύγει δακρυσμένος).

ΧΟΡΟΣ

Ἰδέ τον μὲ τὰ δάκρυα

ς τοὺς ὀφθαλμοὺς πῶς φεύγει!

εἶν' ἡ μεγάλη του ψυχὴ

ἐκ τῆς ὁδύνης σκυθρωπή.

Μὲ ποῖον θέλει πρόσωπον

ἐκείνους ἀντικρύσῃ,

οὔτινες τὸν ἐκάλουν πρὶν

τοῦ τόπου ἐλευθερωτὴν!

Αὐτοὶς θὰ κύπτουν ταπεινοί,

τὸν Τούρκον νὰ μὴ βλέπουν,

ὅστις μὲ σκώμματα πικρὰ

περιχαρῆς θὰ μειδιᾷ.

Ἄχ! διατὶ τὸ πέλαγος
 μὲ κύματα λυσσώδη
 δεινὸν δὲν ἔφερε πνιγμὸν
 εἰς ὕπουλον φίλον ἡμῶν.

Εἰς χώραν πρὶν τῶν στεναγμῶν
 αὕτη ἢ γῆ μεταβληθῇ,
 μετ' ἄλγους δ' αὐθις ἢ φορικτὴ
 δουλεία ἀνανεωθῇ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Καὶ τώρα, φίλοι, τί θὰ κάμωμεν ἡμεῖς;
 εἰς ἑκάστου κατ' ἰδίαν ἤθελε
 τὸ γένος εἰρωνεύσῃ φίλος ὕπουλος,
 τῆς εἰρωνείας ταύτης ἀποτέλεσμα
 σφαγὴ θὰ ἦτο συγγενῶν ἀγαπητῶν.
 Κι' ὅμως δὲν ἐνεπαίχθη τώρα γένος ἓν,
 ὀλίγοι συγγενεῖς δὲν κατεσφάγησαν·
 τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου ἔγεινε σφαγὴ·
 τᾶγια τῶν ἀγίων ἐκυλίσθησαν
 εἰς τὰς ἀκαθαρσίας· ἐκρεμάσθησαν
 ἐπίσκοποι· τὰς χεῖρας οἱ πολέμιοι
 ἔβαψαν εἰς τὸ αἷμα ἀδελφῶν ἡμῶν,
 καὶ τὰς παρθένους ἔσυραν εἰς τὸν βωμὸν
 κτηνώδους ἀσελγείας· ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 ἐπάνω τοῦ μεγάλου μέχρι τῶν ἀκτῶν
 τῆς Κύπρου καὶ τῆς Κρήτης μία 'κούεται
 φωνὴ φορικτῆς· «τόσον ἀπερίσκεπτοι
 πῶς οἱ Μανιάται, οὓς προστάτας ἔλεγε
 τὸ ἔθνος σύμπαν, ἐφωράθησαν; μικρὰ
 ἦσαν παιδία νὰ παραπλανήσωσιν
 αὐτοὺς μὲ ὑποσχέσεις ξένοι κίβδηλοι;
 Πρὸς τὴν φωνὴν ἐκείνην τίν' ἀπάντησιν

θὰ δώσουν οἱ Μανιάται, πρῶτος δὲ ἐγώ,
δν ἔχουσιν ἐκλέξη ἀρχηγὸν αὐτῶν ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ὦ πάτερ μου, τὸ εἶπον, εἰς ἐκδίκησιν
αἱματηρὰν θὰ πλύνουν σφάλμ' ἀκούσιον !

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἄλλος δὲν εἶνε τρόπος ὑπερήφανοι
ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου πλέον ἄετοί
νὰ εἴμεθα, δὲν εἶνε δυνατόν, ἐὰν
τὴν ἐνοχὴν μὲ ξίφος δὲν ἐκπλύνωμεν.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἄλλ' ἐνοχος δὲν εἶσαι, ἀφοῦ τοῦ Θεοῦ
θέλημα ἦτον, ὅπως εἶπ' ὁ μοναχός,
ὅστις ἐκ τάφων βασιλέων ἀναστάς
ἦλθε νὰγγεῖλῃ ὅτι ἔφθασ' ὁ καιρὸς
Ἑλληνικὸν νὰ γείνῃ τὸ Βυζάντιον.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κ' ἦλθε τῷ ὄντι· πόρρωθεν ἀκούεται
ὁ χεῖμαρρος ἐκεῖνος, ὅστις μ' αἵματα
τὸν βάρβαρον θὰ καταπνίξῃ τύραννον·
ἄλλ' ἂν μὲ σταυρωμένος χεῖρας ἀδρανεῖς
κι' ἄνευ φιλοτιμίας θὰ καθήμεθα,
τὴν ὥραν ταύτην δὲν θὰ ἴδωμεν ποτέ.
Θέλημα ἦτο τοῦ Θεοῦ κ' ἐπὶ τῆς γῆς
νὰ γείνῃ κυριάρχης ὁ Σωτὴρ Χριστός·
ἄλλ' ἂν αἱμάτων ποταμὸς δὲν ἔρρει,
τὸ δένδρον τῆς θρησκείας ἴσως μυχρσμός
ἤθελε καταλάβῃ· τοῦ Χριστοῦ κ' ἐγώ
πολεμιστῆς νὰ μείνω ἀδιάφορος,
καθὼς οἱ διπλωμάται, εἰς φρικτὴν σφαγὴν

τῶν ἀδελφῶν μου, ὅχι, δὲν θὰ δυνηθῶ,
γέρον μου, νὰ τὸ κάμω· εἰς τὴν γενεάν
τῶν Μαυρομιχαλέων ἀνεξάλειπτος
κηλὶς θὰ μείνη τότε

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ἄλλ' ἂν φονευθῆς
ματαιίως ;

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ταῦτα λέγουν ὅσοι εἰς ζωὴν
οὐδόλως αἰωνίαν πίστιν ἔχουσιν·
ἀλλ' ἐγὼ μάρτυς ὅταν πέσω, θαύξηθῃ
ἡ πίστις αὕτη τῶν υἱῶν κ' ἐκγόνων μου·
ἄλλαι θυσίαι πάλιν θέλουν προστεθῇ·
καὶ τότε τέλος κεραυνὸς τὸν ὀλεθρον
θὰ φέρ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως ἡμῶν,
τὸ δ' ἔθνος ὡς ὁ φοῖνιξ θάναγεννηθῇ.
Ἡ μήτηρ μου δὲν εἶδες πῶς μ' ὠνόμασε
πρὸς τοὺς ἀρχαίους Σπαρτιάτας ὅμοιον ;
κι' ἀφοῦ ἐκεῖνοι κατεφρόνουν τὴν ζωὴν,
ἀθανασίαν οὐδαμῶς πιστεύοντες,
ἡμεῖς πρὸ τοῦ θανάτου θέλομεν δειλοὶ
εἰς νεωτέρας γενεὰς ἀποδειχθῇ ;
Υἱέ μου, σὺ τί λέγεις ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τοῦ ἐμοῦ πατρὸς
ὁ λόγος εἶνε πρόσταγμα οὐράνιον.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κ' οἱ ἄλλοι σύντροφοί μας εἶνε σύμφωνοι ;

Ο Α' ΕΚ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ὡ ἀρχηγέ μας, ὅτε πρὶν ἀπήγγειλες
 τὸν λόγον τοῦτον, ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς
 ὅτ' εἶσαι πλέον δὲν ἐνόμιζε κανεὶς.
 Ἀρχάγγελος ὅτ' εἶσαι ὑπεθέτομεν.
 ἐκ τῶν χειρῶν δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν πύρινον
 ἔχεις ρομφαίαν, ἥτις ἀπειράριθμα
 τῶν Φιλισταίων θὰ σωρεύσῃ πτώματα.
 Ποῦ εἶνε ἡ σημαία, ἐφ' ἧς σύνθημα
 ἐλευθερία εἶνε τῆς πατρίδος μας ;
 Αὐτὴν ἅς λάβῃ ὁ υἱός σου, κ' οἱ λοιποὶ
 κατόπιν τούτου σύμπαντες θὰ τρέξωμεν.
 Εἰς αἶμα κυλισμένοι ἅς χορτάσωμεν
 τοὺς γῦπας τῶν ὀρέων μὲ τὰς σάρκας μας·
 ἀλλὰ κατόπιν νὰ μὴν εἴπουν μετ' ὀργῆς·
 «ἀφοῦ τὸ ἔθνος νὰ σφαγῇ κατέλιπον
 εἰ ἄσπλαγχνοὶ Μχνιαῖται, ἀπεσύρθησαν
 ὡς ἄγρια θηρία εἰς τὰ ὄρη των.»

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Υἱέ μου, λάβε τὴν σημαίαν κι' ἄγωμεν.

ΧΟΡΟΣ

Σάλπιγγες ἄνω ἡχοῦσι καὶ λέγουν·
 «μάρτυρες ἴδε ὁρμοῦν τοῦ Χριστοῦ !
 τρέμετε, Τοῦρκοι, ἀστράπτουν ρομφαῖαι,
 ἄγγελοι ταύτας κρατοῦν τοῦρανοῦ.

Ὅτι θὰ πέσουν νεκροὶ τὸ γνωρίζουν,
 ὅμως ὁ θάνατος τούτων ζωὴ
 εἶν' αἰωνία, μεγάλ' ἡ πατρίς των
 θέλει ἐκ θάρρους τοιούτων κληθῇ.

ΠΡΑΞΙΣ Δ

ΣΚΗΝΗ Α'

(Πλατεία τοῦ Οἰτύλου· λυκαυγές).

ΔΕΣΠΟΙΝΑ (καθ' ἑαυτήν).

Ἡ Σελήνη βραδέως προβαίνει
πρὸς τὴν δύσιν, καὶ τᾶστρα νὰ λάμπουν
ἀμυδρῶς εἰς τὸ σκότος ἀρχίζουν·
βασιλεύει παντοῦ ἡ σιγή.

Εἰς τὸ στῆθος μου μόνον ὁ κρότος
τῶν παλμῶν τῆς καρδίας αὐξάνει·
νὰ κρατήσουν δὲν θέλουν τὸ δάκρυ
τεθλιμμένοι σκληρῶς ὀφθαλμοί.

Τρὶς ὁ Πέτρος, τᾶνήλικον τέκνον,
εἰς τὴν κλίνην ἐξύπνησε κ' εἶπε·
«ὁ πατήρ μου, ὦ μῆτερ, ποῦ εἶνε ;
ὁ μέγας μου ποῦ ἀδελφός ;»

Ποία φρίκη ! νομίζω ἐκεῖθεν
κυλισμένος εἰς αἷμα πῶς φθάνει·
εἶνε φάντασμα, εἶνε ἀπάτη,
ἦν φοικτὸς προξενεὶ λογισμός ;

ΦΩΤΕΙΝΗ (εἰσερχομένη)

ὦ νύμφη μου, τί ἔχεις ; πῶς ἐκτίθεσαι
εἰς τὸ ὄριμν τοσοῦτον ψῆχος τῆς αὐγῆς ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Τὸ φλογισμένον στῆθος πῶς νὰ αἰσθανθῇ
τὴν παγετώδη δρόσον εἶνε δυνατόν ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τί ; μήπως τὸν υἱόν μου εἰς τὸν πόλεμον
ἐκρινον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὴ ἄξιον ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Τίς εἰς Μαυρομιχάλην τοῦτο τῶναιδος
νὰ ρίψῃ θὰ ἐτόλμα, φίλος ἢ ἐχθρός ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἄλλ' εἰς ἐμὲ τοιαύτην λύπην φεθεράν,
οἶαν σὺ ἔχεις, τοῦτο μόνον θάφερε.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Φεῦ ! καὶ ὅεν εἶνε τοῦ θανάτου τὸ πικρὸν
ποτήριον ἀπάντων ἀλγεινότατον ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ὅχι, ὅεν εἶνε· γεωργὸς ἂν ταπεινὸς
ἦτο, προωρισμένος ὅπως σκάπτῃ γῆν·
ποιμὴν, εἰς ὄρη ὁδηγῶν τὸ ποίμνιον,
τοιαῦτα ὅπως σκέπτεται ἡδύνατο·
ἀλλ' εἰς πολεμιστῶν ἀνήκων γενεάν,
ἣτις ἐν μέσῳ δούλων ἦρεν ὑψηλὰ
ἐπὶ αἰῶνας κεφαλὴν, ὅεν δύναται
τὸν θάνατον νὰ θεωρῇ τὸ μέγιστον
τῶν ἐπὶ γῆς δεινῶν, οὐδὲ μακρὰν ζωὴν
ἄνευ τιμῆς τῶν ὅπλων τὸ εὐτύχημα
τὸ πρῶτον· πλὴν ἂν ἐλθουν καὶ μοῦ εἰπωσι·
« ἄσκόπως ὁ υἱός σου ἐπανεστήσε
τὸ ἔθνος ὅλον, κ' ἔπειτ' ἀθρανῆς αὐτὸ

νὰ σφάξωσιν ἀφῆκε,» τοῦτο οἱ ' ἐμὲ
εἶν' ἡ μεγίστη λύπη.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Δὲν θὰ εἶνε δέ,
ἐὰν ἀφήσῃ ὀρφανὰ τὰ τέκνα του ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τέκνα δὲν μένουν ὀρφανὰ, ὧν ὁ πατὴρ
τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ καθῆκον ἐκτελῶν
περιεβλήθη μαρτυρίου στέφανον·
διότι τότε σύμπασα εἶν' ἡ πατρὶς
τῶν τέκνων αὐτοῦ μήτηρ, ἡ δὲ λαμπρῶν,
ἣν ἔχει ὁ στέφανός του, κληροδοτήμα
παντός θὰ εἶνε θησαυροῦ ἀνώτερον.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Καὶ δὲν θὰ χύσῃς δάκρυ, τὰ δὲ σπλάγχνα σου
ῥομφαία δὲν θὰ σχίσῃ δίστομος, ἐὰν
ἐδῶ τὸν φέρουν αἰφνης σήμερον νεκρόν ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Θὰ ἐρωτήσω πρῶτον πόσους ἔστειλε
τῶν ἐναντίων εἰς τὰ μαῦρα τάρταρα·
κ' ἐὰν ἐκείνων χιλιάδες πτώματα
ἔρριψε νὰ χερτάσουν κύνας, οἱ ' ἐμὲ
ἡ θλίψις τῶν γονέων Τούρκων βάλσαμον
τοῦ πόνου μου θὰ εἶνε· ναί, ὦ νύμφη μου,
διότι τότε δούλη δὲν θὰ λέγωμαι
τῶν Τούρκων, ἀλλὰ μήτηρ ἥρωος λαμπροῦ,
ὅστις ἐκείνους μάλλον ὅπως κύψωσιν
ἐμπρός του μὲ τὸ ξίφος πρόσταγμ' ἔδιδε.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἄχ! κι' ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκόν σου
κατόπιν, καὶ προσμένης εἰς τὴν τράπεζαν
ὅπως τὸν ἴδῃς νὰ καθίσῃ προσηνής
τὰ τέκνα του θωπεύων, κι' ἀπαντήσωσιν
οἱ τοῖχοι τότε, ὅτι μάτην προσδοκᾷς,
δὲν θέλουσι σὲ πνίξῃ μαῦρα δάκρυα ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἐκεῖνας ἄς φλογίζουν μαῦρα δάκρυα,
ὅσαι δὲν ἔχουν ὑπερήφανοι χαρὰν
νὰ βλέπουν τοὺς στεφάνους τοὺς πολεμικούς,
οὓς ἡ πατρὶς χαρίζ' εἰς τέκνα γνήσια·
ἐγὼ ὅταν βλέμμα ρίπτω εἰς τὸ ξίφος του,
ὅπερ μὲ δάφνην στεφανοῦσι μαχηταὶ
τιμῶντες τὴν ἀνδρείαν, ἐνδὸν τῆς ψυχῆς
παρηγορίαν ἔχω, ἣν οἱ ἄγγελοι
μὲ τουρανοῦ τὸ κρίνον φέρουν εἰς τὴν γῆν.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

*Εἶθε καρδίαν νὰ εἶχον,
μητέρα, τοιαύτην κ' ἐγώ·
ἀλλ' εἰς σκοτίαν νομίζω
ὅτι φρικτὴν θὰ προβῶ,
μόνον ἂν σκέψῃς μοῦ ἐλθῇ,
ὅτι θὰ ἴδω νεκρὸν
ἄγγελον, ὃν ἡ ζωὴ μου
σύντροφον εἶχε πιστόν.*

(Εἰσέρχεται ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ τῶν προυχόντων)

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἄχ! ὦ ἐπίσκοπέ μου, λέγε, λέγε μου,
ὁποίας ἀγγελίας ἔχετε· δεινὴ
ἐμοῦ κατέχει ἀγωνία τὴν ψυχὴν.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ὅμοιαν ἀγωνίαν ἔχομεν κ' ἡμεῖς,
διότι πανταχόθεν φῆμαι φθάνουσιν
ἀπαίσιαι.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Θεέ μου !

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Λέγουν τρομεράς
οἱ Τοῦρκοι σφαγὰς κάμνουν.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἄλλ' ὁ πόλεμος,
ξεύρετ', ἐνταῦθα ποῖαν ἔλαβε τροπὴν ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Οὐδεὶς γινώσκει τοῦτο, μόνον λέγουσιν
οἱ Ῥῶσσοι τὴν Κορώνην ὅτι ἄφησαν·
μεγάλην δ' ἀσπλαγχνίαν ἐδείξαν, ζητοῦν
κ' ἐκεῖνοι σωτηρίαν εἰς τὸ πέλαγος.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἀλλοίμονον ! ὁ ξένος πῶς οὐδέποτε
εἰλικρινῆς ἐφάνη πρὸς τοὺς Ἕλληνας·
ἄλλ' ὁ υἱός μου καὶ ὁ ἐμμενεν ἐκεῖ
να πράξῃ τὸ καθήκον ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ναί, φημίζεται
μ' ἀνδρείαν ὅτι ὑπεράνθρωπον εὐθὺς
ἀφείλκυσε τὸ ξίφος, κ' ἐξεστράτευσε
μὲ ὅσους ἠδυνήθη, ὅπως τὰς σφαγὰς
τῶν Τούρκων ἐμποδίσῃ !

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Κι' ὁ υἱός μου ποῦ
τὴν ὥραν ταύτην εἶνε ὁ πρωτότοκος ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ἐκεῖ καὶ οὗτος εἶνε.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Πῶς ; ἀνόμοιος
πρὸς τὸν πατέρα ὁ υἱὸς θὰ ἔμενεν ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ὅποῖος πόνος ἔσχισε νὰ πλάγχνα μου !
ὅεν λέγουν τίποτ' ἄλλο ; ποῦ εὐρίσκονται ;
φεῦ ! δυνατὸν δὲν εἶνε νὰ ὑπάγωμεν
εὐθύς κ' ἡμεῖς ἐκεῖσε ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ποῦ, ὦ δύστηνε,
θέλεις νὰ τρέξης ; γέροντες οὐδέποτε
πρὶν ἐνθυμοῦνται τόσον νὰ κατέκλυσεν
ἀγρίων Τούρκων πλῆθος, τὴν χερσόνησον
καταστροφὴ τοιαύτη νὰ ἐρήμωσεν.
Ὡς ὕαιναι λυσσῶσαι, ὅπου κι' ἂν στραφοῦν,
τὰ βρέφη δρᾶττον ἀπὸ τοῦ ποδός, κι' αὐτὰ
γελῶντες φρικωδῶς ἐκσφενδονίζουσι·
κτίζουσι ζῶντας, ὡς τὰ πρόβατα περνοῦν
τοὺς ἐπισήμους προύχοντας εἰς ὄβελους,
κι' ὡς ἂν κακοῦργοι ἦσαν ἀποτρόπαιοι,
κρεμοῦν μητροπολίτας· μόνος δ' Θεὸς
παραμυθίας βάλσαμον θὰ ὀνηθῇ
νὰ χύσ' εἰς ἔθνος δύσμοιρον, ὅπερ κι' αὐτοὶ
κατέλιπον οἱ φίλοι καὶ ὁμόδοξοι·
οἷότι, ὡς διώκουν κύνα ὑποπτον,

μὴ πάθῃ λύσσαν, χωρικοὶ περιδεεῖς,
 οὕτως οἱ ξένοι, λέγουν, ἀπεδίωκον
 τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους, ὅσοι φεύγοντες
 τὴν μάχαιραν τῶν Τούρκων εἰς τὰ πλοῖα τῶν
 ἐζήτουν σωτηρίαν.

ΦΩΤΕΙΝΗ

ὦ ! νὰ πέσῃ πῦρ
 ἐξ οὐρανοῦ νὰ καύσῃ κεφαλὰς κακὰς
 τῶν ἀναιδῶν ἀπατεώνων τῶν λαῶν·
 σεισμὸς νὰ γείνῃ κ' ὑπὸ τὰ ἐρείπια
 τῶν ἀνακτόρων νὰ ταφῶσι τύραννοι,
 ἐμπαίζοντες τὰ ἔθνη ὡς τὰ νήπια !

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Εἰς τὸ ἐξῆς κατάραν πρέπ' οἱ ἱερεῖς
 νὰ ἐκφωνῶσιν, ὅταν τὰ μυστήρια
 τὰ ἅγια τελῶσιν, εἰς τὰς συμβουλὰς
 τῶν ἐπιβούλων ξένων νὰ μὴ πείθωνται.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Νὰ ρίπτουν λίθους, ἀναθήματα ἐκεῖ,
 ὅπου στρατάρχης ἦλθε φαῦλος, κ' ἔστησε
 παγίδα διὰ λόγων κολακευτικῶν.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Μ' ὀξύνειαν ὀπόσῃν ὁ ταλαίπωρος
 Μεσίκλης εἶπε, γέρων συνετώτατος·
 «τῶν παρελθόντων χρόνων πείραν λαβετε
 ὡς κάτοπτρον κ' ἰδέτε, ὅτ' εἶν' ὕψους
 αἰείποτε οἱ ξένοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας».
 Φεῦ ! πάντας ἡμᾶς τότε παρεπλάνησεν
 ἡ πρὸς ἐλευθερίαν ἐμμανὴς ψυχὴ,
 νὰ λάβωμεν τὰ ὅπλα ἀπερίσκεπτοι.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Τὰ ὅπλα λέγεις ! εἴθε νὰ συνέτριβον
αὐτὰ τὴν ὥραν, ὅτε τὰ ἐπήγειρον
ἐπὶ τῶν ὤμων, ὅπως ἐκστρατεύσωσιν !

ΦΩΤΕΙΝΗ

ὦ ! μὴ σὲ παραφέρ' ἡ λύπη, νύμφη μου,
παραλογίας ὅπως ἐκφωνῆς δεινάς.
Ἐκ τῶν ὁρέων ἂν τὰ ὅπλα λείψωσιν,
ἐλευθερίας πᾶς' ἐλπίς ἀπώλετο.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Καὶ νῦν τί μένει πλέον εἰς τὸν τόπον μας ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τὸ πᾶν, ἂν ἡ τιμὴ τῶν ὅπλων σώζεται.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἄλλ' ἄνδρες ταῦτα νὰ κρατοῦν ποῦ θαῦρεθοῦν ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τὰ ὄρη τούτους πάλιν θὰ γεννήσωσι.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ἄλλ' αἱ προτοῦ θὰ ἐμποδίζουν συμφορὰν.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ταύτας ἡ πίστις εἰς Χριστὸν ἐπανορθοῖ. —

Ἄλλὰ τίς εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις ἐρχεται
μακρόθεν πλήρης κατηφείας, ὡς ἐὰν
μεγάλα ἐκ τῶν Τούρκων ἐπαθε δεινά ;

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Πόσον βραδέως ἀληθῶς περιπατεῖ !

Μὴν εἶνε ὁ Μεσίκλης ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Βεβαιότατα,
ἐκεῖνος εἶνε· κι' ὅμως λίαν ζωηρῶς
ὡς νεανίας πρότερον ἐβάδιζε.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ δὲν ἦτο πάντοτε ;

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ναί, πάντοτε· πῶς τώρα μόνος ἔρχεται ;
Θεέ ! τί θέλει ἀναγγεῖλη φοβερόν ;

(Εἰσέρχεται ὁ Μεσίσκλης).

Λέγε μου, λέγε, γέρον· ποῦ ὁ σύζυγος
εἶνε καὶ ὁ υἱός μου ;

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἐτελείωσαν

αἱ μάχαι ; πῶς ἐξαίφνης ἔφθασες ἐδῶ ;
τὸ στῆθός μου δεινὸς διέσεισε παλμός.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ποῖας εἰδήσεις φέρεις ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Εἰς τὴν γενεὰν
τῶν Μαυρομιχαλαίων φέρω εἶδησιν,
ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας μέλλει νάντηχῃ.

ΦΩΤΕΙΝΗ

Ἡ μήτηρ εἶνε τότε ὑπερήφανος.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Μὴ μὲ φονεύης, λέγε ποῦ εὕρσκεται
ὁ σύζυγος κ' υἱός μου ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐρίσκονται· τοιοῦτον δόξης στέφανον
ἔχουν, ὅποῖον εἰς εἰκόνας φέρουσι
τῆς ἐκκλησίας μάρτυρες τρισένδοξοι

ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Ποῖαν μ' ἐμπήγεις εἰς τὸ στῆθος μάχαιραν !

(Ἡ Φωτεινὴ ταρασσεται· ἡ Δέσποινα
πίπτει κατὰ γῆς· δύο ἐκ τοῦ
Χοροῦ τὴν ἐξάγουσιν ἐκ τῆς σκηνῆς).

ΦΩΤΕΙΝΗ (συνερχομένη)

Κρατοῦντες ξίφος κι' ἀφανίζοντες ἐχθροὺς
τὸν στέφανον ἐκείνον λέγεις ἔλαβον ;

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Καὶ ῥίπτοντες ὀνειδὴ μ' ἀμετάθετον
ἀπόφασιν εἰς ξένους, οἵτινες ἐδῶ
νὰ μᾶς ἐμπαίζουσι ἤλθον. "Οτ' ἠρνήθησαν
ἐκεῖνοι νὰ σταθῶσι, καὶ βοήθειαν
εἰς τὸν λαὸν νὰ δώσουν τὸν σφαζόμενον,
τοιαῦτα μ' εἶπ' ὁ ἀρχηγός· «ὦ γέρον μου,
ἐγὼ τοσοῦτος νὰ ἐπέλθῃ ὄλεθρος
ἡμῖν αἰτία, λίαν εὐπειστος δειχθεῖς,
νομίσας ὅτι στρατιώτας ἔμελλον
πολλοὺς οἱ Ῥῶσσοι κι' ὅπλα νὰ ποστεῖλωσιν.
Ἐκεῖνοι μόνον σκωριῶντα ἔφεραν
τουφέκια ὀλίγα, κ' εἶπον· «μόνοι σεῖς
τὸν πόλεμον θάρχιστε·» δὲν εἰξεύρω πῶς
τὸ μέγα τοῦτο τότε λαθὸς ἔκαμα·
εἰς ἀπελπιν ἀγῶνα ὅλον ἔσυρα
τὸ ἔθνος μου, καθόλου δὲν ἐζύγισα
τὰ πράγματα φρονίμως· τώρα ἐκ τῆς γῆς

νομίζ' ὅτι ἀκούω φοβεράν φωνήν,
 ἥτις μοῦ λέγει· «ἄφρων, εἶσαι δῆμιος
 τοῦ ἔθνους σου, καὶ μόνον μὲ τὸ αἷμά σου
 θέλ' ἡ κηλὶς τοῦ αἵσχους τούτου ἐκπλυθῇ.
 Ἄν εἰς τὴν Μάνην ἐπιστρέψω, θέλουσι
 τοιαῦτα οἱ ἐχθροί μου λέγει· κύτταξε!
 ὅλον τὸ γένος εἰς τὸ αἷμα 'κύλισαν
 οἱ Μαυρομιχαλαῖοι κ' ἡσυχάζουσιν.
 Ὅχι, πρὶν ὁ τοιοῦτος λόγος ἀκουσθῇ,
 εἰς τὸν στρατὸν τῶν Τούρκων, ὅσον κι' ἂν πολὺς
 εἶνε, θὰ ἐφορμήσω, ὅσους δυνηθῶ
 θὰ σφάξω, καὶ θὰ πέσω ἔπειτα κ' ἐγώ,
 ὅπως ὁ Λεωνίδας ὁ προπάτωρ μου.
 Οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου σεῖς τί λέγετε;
 εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάνης, ἐνθ' Ἀγαρηνὸς
 τὸν πόδα του ἀκόμη δὲν ἐπάτησεν,
 ἄλλως ἀρμόζει στρατιῶται νὰ φερθοῦν ;»
 Ὅχι, μὲ μίαν ὅλοι τότε εἶπον φωνήν·
 ἀφείλκυσαν τὰ ξίφη, καὶ ὠρκίσθησαν
 ζῶντες ἐνταῦθα νὰ μὴν ἐπιστρέψωσιν,
 ἂν δὲν ἀνακουφίσουν τοὺς ὁμοεθνεῖς.
 Δεινὸς δὲ τρόμος ἤδη τοὺς Ἀγαρηνούς
 εἰς τὴν ὁρμὴν τὴν πρώτην ἐκυρίευσεν·
 ἀλλ' αἰφνης δὲν εἰξεύρω πῶς ἐπέστρεψαν
 ἀκράτητοι ἐκ πλήθους, καὶ μᾶς ἐκλείσαν
 εἰς ἓνα πύργον, ὅθεν πλέον δυνατόν
 νὰ φύγωμεν δὲν ἦτο· τότε εἶπ' εἰς ἐμὲ
 ὁ ἀρχηγὸς δακρύων· «βέβαια ἐδῶ,
 τὸ πεπρωμένον λέγει, θάποθάνωμεν.
 Τὸ σκότος ὅταν ἔλθῃ, τρόπον θαῦρωμεν
 νὰ φύγῃς σύ, νὰ εὔρῃς τὴν μητέρα μου,
 οὕτω νὰ εἴπῃς· «ὅπως μοῦ παρήγγειλε

μέχρι θανάτου εἰς τὸ ἔθνος ἔμεινα
πιστός· ἡ Δεσποινούλα εἰς τὴν εἰδῆσιν
αὐτὴν οὐ θέλω μέλανα νὰ ἐνδυσθῇ,
οἷόντ' ὁ θάνατός μου εἰς τὸν οὐρανὸν
μὲ δόξαν ἐνεγράφη ὑπερβαίνουσιν
πᾶσαν τοῦ κόσμου τούτου φήμην πρόσκαιρον.
Μνημόσυνον οὐ θέλω παρὰ μόνον ἐν
μέγας νὰ γείνη πάλιν νέος πόλεμος
πρὸς τοὺς βαρβάρους, κ' εἰς αὐτοὺς ἡ γενεὰ
τῶν Μαυρομιχαλαίων ἔχουσ' ἀρχηγόν
τὸν Πέτρον τὸν υἱόν μου, αὐθις εἰς τιμὴν
καὶ εἰς θυσίας πρώτη νὰ ἀναδειχθῇ.
Τοιαῦτα μ' εἶπε καὶ τὸ ὕστατον ἐμὲ
ἠσπᾶσθη· τρόπον ἡῦρα κι' ἀνεχώρησα
χωρὶς νὰ μ' ἐννοήσουν, ὅταν ὁ βαρὺς
κατέλαβεν ὁ πρῶτος ὕπνος τοὺς ἐχθρούς.
Εὐρέθην ὁ' ἐπὶ ὄρους, ὅταν σβύνωσι
τὰ ἄστρα τὴν πρωΐαν, κ' αἴφνης εἰς καπνὸν
τὸν πύργον βυθισμένον εἶδα καὶ φλογῶν
ἀναλαμπάς· κατόπιν ἤκουσα βολὰς
ἀπαύστους τουφεκίων· κι' ὅτ' ὁ ἥλιος
προέβη, κάτω 'ς τὸ πεδίον πτώματα
εἶδον πολλῶν ἀνθρώπων· Τοῦρκοι κ' Ἕλληνες
ἐφόνευσαν ἀλλήλους, ἕως ἐφθασαν
ἐδῶ· καὶ τότε πάντες οἱ Ἀγαρηνοὶ
μὲ πείσμα στρέφουν δύο νὰ προσβάλλωσιν,
οἵτινες τῶν Ἑλλήνων ἀνδρειότατοι
ἐφαίνοντο, διότι τὸ ἐνόησαν
ὅτ' εἰς τὴν Μάνην νᾶμβουν εἶν' ἀδύνατον.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Σταθῆτε ! ὡς νᾶκούω πένθιμον ὤδην
μακρόθεν ἐρχομένην.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Οἱ πολεμισταί
νεκρὸν τὸν ἀρχηγόν μας φέρουσιν, ἰδέ !

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Καὶ τὸν υἱὸν τοῦ φέρουν, οἴμοι ! μετ' αὐτοῦ.

ΧΟΡΟΣ

Ὅποια τὸν Ταῦγετον
σινδόνῃ περιβάλλει
ἀπανταχόθεν μελανή !
Τὴν ἀνθηρὰν αὐτῆς χροιάν
ἢ φύσις μεταβάλλει
ἐκ λύπης σκυνθρωπή.
Ὡς ἄλλοτ' ὑπερήφανος
ὁ ἀρχηγὸς δὲν φθάνει,
χαρὰν νὰ λάβῃ ὁ λαός.
Μετὰ τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ
τὸν ἔφαγε πλεκτάνη,
κομίζεται νεκρός.

Μανιάται φέρουσιν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς καταθέτουσι)

ΦΩΤΕΙΝΗ (μετὰ δύο στιγμάς)

Τοιαύτη εἶν' ἡ μοῖρα τῆς ἡρωϊκῆς
τῶν Μαυρομιχαλαίων γενεᾶς, αὐτοὺς
ἡ πρώτη νὰ φονεύῃ σφαῖρα τῶν ἐχθρῶν.
Οὕτω τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐμοῦ,
ὡσαύτως τούτου τὸν προπάτορα, σκληρὰ
τοιαύτη εὗρε τύχη· μῆνας δὲ πολλοὺς
καὶ τότε θρήνους τῶν φαράγγων ἡ ἡχώ
ἀπὸ τοῦ Ταύγετου ἀνταπέδιδεν.

Ἄλλ' ἕως πότε μέλλεις, ὕψιστε Θεέ,
 νὰ ἐπιτρέπῃς εἰς τὴν ἄσπλαγχνον φυλὴν
 τῆς Ἀγαρ νὰ μεθύῃ εἰς χριστιανῶν
 αἵματα; ἕως πότε εἰς τὰ σπλάγχνα μας
 δηλητηριασμένα θὰ ἐμπήγῃσι
 τὰ δόλια τῶν ξίφη, ἀφανίζοντες
 τὸν πρῶτον τῶν ἀνδρείων· ἄχ! δὲν μ' ἔμενε
 εἰμὴ τὸ τέκνον τοῦτο, καὶ τὸ ἄτονον
 ἄνευ παρηγορίας θάνε γῆρας μου.
 Ἀλλὰ Μαυρομιχάλη μήτηρ, εἰς σκληρὸν
 τοιοῦτον εὐρεθείσα πόνον, οὐδ' ἐγὼ
 θὰ εἶπ' ὅτι ἀρμόζουν θρῆνοι, δάκρυα·
 ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ὅταν ἀποθνήσκωσι,
 ἀρμόζουν μόνον πολέμιων οἰμωγαί.

ΜΕΣΙΣΚΛΗΣ

Ὅποια μήτηρ, συμπολῖται, θαυμαστή·
 ὄντως ἀξία τῆς μεγάλης γενεᾶς
 τῶν Μαυρομιχαλαίων· καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ
 εἰς τοὺς τοιοῦτους ἥρωας μὴ δάκρυα
 νομίζωμεν καὶ πένθη πῶς ἀρμόζουσιν.
 Ἐὰν ἐξισωθῶμεν πρὸς τὸ φρόνημα
 ἐκείνων, τὴν δὲ τόλμην θεωρήσωμεν,
 τὸ πρὸς τοὺς Τούρκους μῖσος κληροδότημα
 τῶν νῦν κηδευσμένων, τότε τὴν ψυχὴν
 αὐτῶν θὰ ἔχῃ τὴν ἀγίαν ἢ χαρά.
 Νῦν εἰς τὸ ἔθνος σύμπαν ἅς κηρύζωμεν,
 ὅτι τὰ ὅπλα μόνον εἶν' αὐτοῦ σωτήρ·
 ἡ δὲ παροῦσα συμφορὰ διδάσκαλος
 ἅς γείνη, ὅτι ξένοι τοὺς λαοὺς ποτὲ
 δὲν καθιστῶσιν ἐλευθέρους, ἂν αὐτοὶ
 δὲν ἐγερθῶσι πρῶτοι με ἀπόφασιν.

ΧΟΡΟΣ

Ὅποίαν δίδει συμβουλὴν
ὁ γέρον σωτηρίαν !
στέφανοι θᾶνε τῶν νεκρῶν
αἱ σιδηραὶ ψυχαὶ ἡμῶν,

Καὶ λόγοι ἐπιτάφιοι,
μνημόσυνα μεγάλα,
αἱ πυραμίδες κεφαλῶν
τῶν Τούρκων ἐν καιρῷ μαχῶν.

Ω Δ Α Ι

Α' Εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Σὲ προώρισε τὸ θεῖον, ὦ εὐδαίμων Βρεττανία,
ἡ κυρίαρχος νὰ γείνης πάντων τῶν ὠκεανῶν,
Διὰ σοῦ δὲ εἰς τὸν κόσμον ἐδιδάχθ' ἡ εὐνομία,
μήτηρ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν τῶν εὐφυῶν.

Φόβητρον τῶν δυναστῶν,
ἡ ἀσπίς ἤδη προβαίνει τῶν δουλευουσῶν φυλῶν.

Τρίς αἰσία αὖτ' ἡ ὦρα ! ἐκ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος,
ἦν καυχᾶσαι ὅτι ἔχεις τῶν καλῶν εἰσηγητῆν,
Ὁ Θρασύβουλος τὴν δάφνην σοῦ προσφέρει τῆς Παλλάδος,
καὶ τῆς ἀρετῆς ὁ Πλάτων σοῦ χαρίζει τὴν ἰσχύν,
ἥτις μόνη ἐπιζῇ,

ὅτ' ἡ βία κ' ἡ κακία πρὸς τὴν φθίσιν προχωρεῖ.

Ἡ Κλειῶ μὲ μαργαρίτας ἔστεψε τὸ παρελθόν σου,
καὶ πρὸς πάντας γενναιόφρων εἶσαι, φίλους τε κ' ἐχθρούς·
Πρόκειται νὰ τείνης χεῖρα νῦν πρὸς τὴν διδάσκαλόν σου,
καθ' ἧς βλέπεις ἐφορμῶντας βδελυροὺς Ἀγαρηνοὺς.

Τὸ Αἰγαῖον εἶνε σύν,
εἰάν σύμμαχον τὸ ἔθνος λάβῃς τὸ Ἑλληνικόν.

Μὴν ἀκούης ὅτι εἶνε ἀσθενὲς καὶ ναρκωμένον·
εἰς τὰ ὄρη ἄνδρας ἔχει ὡς ὁ λέων ἰσχυρούς,
Ναυτικὸν τί εἶνε φόβος ἀγνοοῦν καὶ περιμένον
δάφνας νέας νὰ προσθέσῃ εἰς θριάμβους παλαίους·

Ὅπου εἶνε χαλυβδῖνι
ἡ ψυχὴ, βαρβάρων ὄγκους πικρὸν κύμα καταπίνει.

Αὐτ' ἡ δόξα σου θὰ εἶνε ἡ πασῶν πανυπερτάτη,
 ἂν ἡ γῆ τ' Ἀριστοτέλους καταστῇ Ἑλληνική,
 Ἄν τοῦ Χρυσοστόμου αὐθις μελωδῇσ' ἡ γλυκυτάτη
 γλῶσσα, ἔνθα τῶν βαρβάρων νῦν ἡχοῦσιν οἱ κρωγμοί,

Ἄν σὺ γείνης ἡ αἰτία

ὁ σταυρὸς νὰ λάμψῃ πάλιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ.

Τὰ πλωτά σου δὲν ἄρκοῦσι φρούρια εἰς τὰ πελάγη,
 ἠθικὸν ἂν δὲν προσλάβῃς σθένος ἐκ τῶν οὐρανῶν.
 Μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ σέ ἀγάγῃ,
 ἡ εὐμένεια τοῦ θείου, ἡ ἀγάπη τῶν λαῶν.

Τούτων λάβε τὴν ιδέαν

τῶν μεγάλων στοχασμῶν σου ὑψηλόφρονα σημαίαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος διόλου μέγας δὲν ἐπωνομάσθη,
 ἐπειδὴ τοῦ Ἀχιλλέως ξίφος εἵλκυσεν ὦμόν·

Τὸν πολιτισμὸν ὁπότε τῶν Ἑλλήνων ἐστοχάσθη
 πανταχοῦ τῆς γῆς νὰ φέρῃ, εὗρεν ὄνομα κλεινόν.

Καὶ σὺ φέρε τὸν Χριστόν,

ἔνθα σύμβολον ἐπαίρουν «φόνον τῶν χριστιανῶν!»

Τότε ἠθικὸς θὰ γείνης μόναρχος τῆς οἰκουμένης,
 ἡ φωνή σου δὲ θὰ εἶνε σάλπιγξ τῆς Ἱερικῆς,
 Ὅθεν πᾶν θὰ πίπτῃ τείχος ἐποχῆς διεφθαρμένης,
 διὰ βίας κι' ἀνομίας καταθλίβον τοὺς λαοὺς.

Ὅχι κατακτήσεις πλέον,

ἀλλ' αὐτόνομα τὰ ἔθνη ὑπὸ πρόμαχον γενναῖον!

Ὡ εὐδαίμων Βρεττανία, ταῦτα παντελῶς δὲν εἶνε
 λόγοι ποιητοῦ ἰδίους ἐξηγοῦντος στοχασμούς·

Τοῦ ἑμοῦ σύμπαντος ἔθνους ἐρμηνεύοντ' αἱ ὀδύνη,
 ἀποβλέπουν δ' εἰς ἐλπίδας καὶ εἰς πόθους ἐθνικούς.

Ἡ φιλελευθέρ' Ἀγγλία

πανταχοῦ ἐπικαλεῖται τῶν Ἑλλήνων σωτηρία.

Εἴσελθε εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀγρότου καὶ ποιμένος,
 εἰς γραφεῖον τοῦ λογίου, εἰς ἐμπόρων ἀγοράν,

Πας νὰ ἴδῃς "Ελλην ὅτι ὡς προφήτης ἐμπνευσμένος
σέ ποθεῖ θερμῶς νὰ ἔχῃ σύμμαχόν του φανεράν·

Ναύτης ὅπως εἶσαι σύ,

ἄνευ τῆς ἐλευθερίας εἶν' ἀδύνατον νὰ ζῇ.

Πότε, πότε τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἡ σημαία
θάσπασθῇ ὡς ἀδελφόν της τὸν Ἑλληνικὸν σταυρόν ;
Πότε εἰς τὸν κόσμον μέλλει ἐποχῇ νὰ ἔλθῃ νέα
μὲ Ἑλληνικὴν παιδείαν κι' Ἀγγλικὸν ἀνθρωπισμόν ;

Πότ' ὁ Βάκων καὶ ὁ Πλάτων

πραγματα τὰ ἰδεώδη θέλουν ἴδῃ ὄνειρά των ;

Β' Εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Τίς μὲ φέρει πρὸς τὴν χώραν, ἔνθα ποταμοὶ μεγάλοι,
ὄρη ὕψηλά καὶ λίμναι καὶ πεδία χλοερὰ

Ἀναγγέλλουν, εἶνε πρώτη εἰς τῆς φύσεως τὰ κάλλη
κι' ἄνδρας, οὓς ψυχὰι κοσμοῦσι κ' ἀναστήματ' ὕψηλά ;
Οὔτοι βλέποντες ἀπαύστως πλεονεκτικούς ἐχθρούς,
μῆνυμα μετ' ἄλγους οὕτω πέμπουν εἰς τοὺς ἀδελφούς·

"Ελληνες ! ἐγρηγορεῖτε·

ἡ πατρίς τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου ἀπειλεῖται.

Πῶς τὰ τρόπαια νάθροίσης τῶν προτέρων θὰ τολμήσῃ

καὶ νὰ παραβάλῃς ταῦτα πρὸς τὰ Μακεδονικά ;

Πάντων τῶν πρὶν φιλοσόφων ἂν τὰ ἔργα μελετήσης,

δὲν θὰ εὐρεθῶσιν ἴσα πρὸς τ' Ἀριστοτελικά.

Ἐκ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ταφου τοῦ Φιλίππου ὁ υἱὸς

ἀνεγείρεται φωνάζων ταῦτα ἐν καιρῷ νυκτός·

"Ελληνες ! ἐγρηγορεῖτε·

ἡ πατρίς τοῦ φιλοσόφου τοῦ μεγίστου ἀπειλεῖται.

Εἰς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἀναβαίνοντες τὸν θόλον

συχνὰ φαίνοντ' εἰ μεγάλοι Μακεδόνες βασιλεῖς·

Ξίφος ἔχοντες, φοροῦντες ἐφ'esτρίδα φωτοβόλον

τῆς βαρβάρου πυκνὰ σμήνη ἐκδιώκουσι φυλῆς·
Σείοντες δὲ γιγαντώδεις ὁμοῦ θάλασσαν καὶ γῆν,
μὲ φωνὴν τοιαῦτα λέγουν ὄντως καταπληκτικὴν·

Ἕλληνες! ἐγρηγορεῖτε·

ἡ ἐστία τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν γένους ἀπειλεῖται.

Καὶ τί σεῖς θὰ εἰσθε τότε, ὅσοι τῆς ἐλευθερίας
τὰ σεπτὰ νὰ σπαταλᾶτε δῶρα θέλετε οἰκτρῶς ;
Δὲν αἰσθάνεσθ' ἐκ τοιαύτης ὅτι πρόκειτ' ἀδρανείας
συμφορὰ δεινὴ νὰ ἔλθῃ ἢ φρικώδης μαρασμός ;
Ἐπεγέρθητε, διότι δὲν προσμένουν οἱ καιροί,
ἀντηχεῖ ἐκ τῆς Νιαούσης αἱματοσταγῆς φωνή·

Ἕλληνες ! ἐγρηγορεῖτε,

Πρὶν σφαγὴν φρικτὴν ἐκ νέου εἰς ὁμοεθνεῖς ἰδῆτε.

Ἐχετε ξύλινα τεῖχη, ἅτινα εἰς τοὺς αἰῶνας
πάντας ἔγειναν τοῦ ἔθνους ἀπροσδόκητος σωτῆρ,
Καὶ μεγαλοτόλμους ναύτας μὲ τοὺς σιδηροὺς μυῶνας
ν' ἔκοντίσωσιν ἐκ νέου δυναμένους ὕγρον πῦρ·

Ἰστε πῶς τὴν τρίαινάν του ἀνυψοῖ ὁ Ποσειδῶν,
τοὺς ἐχθροὺς δὲ καταπλήττει βροντερῶς ἀναφωνῶν·

Ἕλληνες ! ἐγρηγορεῖτε·

τοῦ Αἰγαίου παντὸς πρέπει κύριοι νὰ καταστῇτε.

Πότε, πότε συναγεύρας στρατιᾶν τῶν Πανελλήνων
ἡγεμῶν μεγαλοπράγμων πρὸς τὸ ἔθνος θὰ στραφῇ,
Καὶ τοῦ Ἀξιοῦ τὸ βεῖθρον ἑπαθλον λαμπρὸν προτείνων
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῶν ὅπλων οὕτω θέλει ἐκφρασθῇ ;
Ἐὰν ἡ Μακεδονία δὲν γενῇ Ἑλληνικὴ,
Ἕλλην στρατιώτης πλέον δὲν εἶν' ἄξιος νὰ ζῇ.

Εἰς τοιαύτην γῆν ἀγίαν

πᾶς ὀπλίτης τ' Ἀλεξάνδρου πρέπει ν' ἄχῃ τὴν ἀνδρείαν.

Νοέμβριος 1895.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΓΑΛΤΑΤΗ